Monografia

Comunei Bunești

din jud. Argeș

Motto:

„Talpa țării, biata gloată,
Ridicând-o din noroiu:
Înălța-vom țara toată,
Înălța-ne vom pe noi!“

P. DULFU.

DE

Preotul Nic. I. Iancu

1 9 3 4

Tip. „Transilvania“ J. J. Șreier. - Pitești.

Monografia

Comunei Bunești

din jud. Argeș

Motto:

„Talpa țării, biata gloată,
Ridicând-o din noroiu:
Înălța-vom țara toată,
Înălța-ne vom pe noi!“

P. DULFU.

DE

Preotul Nic. I. Iancu

1934

Tip. „Transilvania“ J. J. Șreier. Pitești.

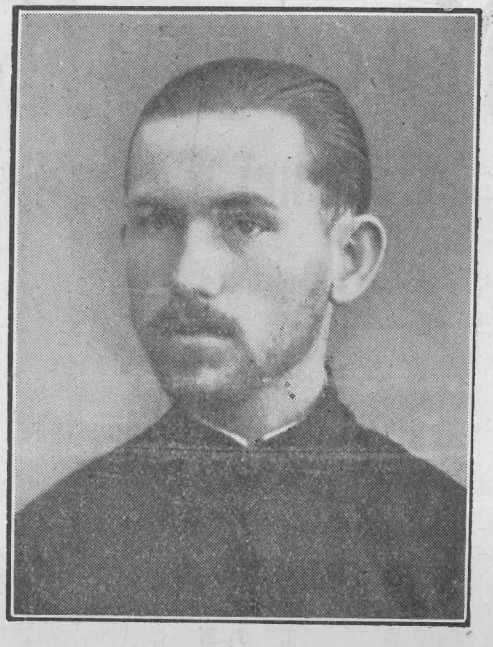

Pr. Nic. I. Iancu

Introducere

De multă vreme doriam să scriu o monografie a satului, în care Dumnezeu m'a învrednicit ca să văd lumina zilei.

An cu an am fost muncit de gândul acesta. Ca o albină harnică am cules din gura bătrânilor, cari au pierit unul câte unul, tot ceea ce au ştiut despre trecutul satului.

Zi cu zi am cercetat: hrisoave, cărţi vechi, însemnări şi tot ceea ce am crezut că poate să-mi lumineze căile trecutului.

Bunul Dumnezeu mi-a ajutat de am adunat tot materialul şi l-am orânduit pe capitole. In cartea de faţă ca într'o oglindă se vede trecutul şi prezentul satului. E de folos să ne cunoaştem pe noi înşine la noi acasă. Ori ce lege, orice instituţie făcută fără a se cunoşte firea şi vieaţa săteanului este sortită morţii. Tot ceea ce se face pentru săteni, să fie făcut, cunoscând vieaţa lor.

La sate zac comori de mare preţ! E păcat să se piardă! Eu am desgropat ceva. Ferice de cel ce va merge mai departe!

E mare lucru să ne cunoaştem ţara . . .

Dau drumul cărţii în lume, cu gândul curat că am contribuit şi eu—modestul învăţător de sat—cu o mică luminiţă la cunoaşterea satelor, a ţării noastre dragi.

Autorul

AŞEZAREA

La 5 Km. depărtare de gara Merişani, pe partea stângă a şoselei ce merge pe Vâlsan în sus, se află aşezată comuna Buneşti. La răsărit, se învecineşte cu comunele: Zărneşti şi Valea Mărului; la apus, cu: Mâniceşti şi Băiculeşti; la miază noapte cu: Topliţa, Bohari şi Cacaleţi; la miază zi, cu: Vălcele şi Merişani. Comuna Buneşti e formată din şase cătune: Capul Piscului, Valea Moşului, Şolea, Valea Mare, Gârcia şi Faţa Câmpului.

Comuna are chipul unui unghiu drept cu deschizătura spre Curtea-de-Argeş. O latură e de 6 Km. şi alta de 3 Km. De aci până la Curtea-de-Argeş sunt 17 Km., iar până la Piteşti sunt 20 Km. Pământul este deluros. Casele sunt aşezate la poalele dealurilor. Când e timpul frumos, este bine. Când plouă, ţi-e urît să ieşi din casă. Singurul drum de-a-lungul satului este gârla Valea Mare. Câte necazuri nu aduce ea?

Ce păţesc bieţii oameni, pe timp ploios, când vor să iasă la biserică, la primărie, la bancă etc. Ţi se rupe inima de durere, când vezi iarna copiii de şcoală, venind uzi şi îngheţaţi pe gârlă devale... De multe ori digurile sunt o nimica toată în faţa ei. De câte ori gârla n'a dus cu ea la vale: porţile, pasările şi vitele oamenilor. S'au înnecat şi copii!

Locuitorii după Valea Mare o duc bine cu vitele şi pasările. Dacă scapă din curte, iau valea. Cei din vatra satului o duc mai greu. A scăpat ceva din curte, drept în câmp se opreşte. Face stricăciuni şi se iscă certuri...

Când pomii sunt înfloriţi, e o frumuseţe să străbaţi de-a-lungul valea! Vara, gârla e plină de gâşte. Toamna când se culeg prunele şi strugurii, e mare veselie pe

văi şi dealuri. Ce bucuroşi sunt oamenii, când îşi văd prunii încărcaţi de prune! Iarna e linişte şi pace... La căminul cald, în nopţile lungi, se deapănă firul plăcut al basmelor, poveştilor şi glumelor.

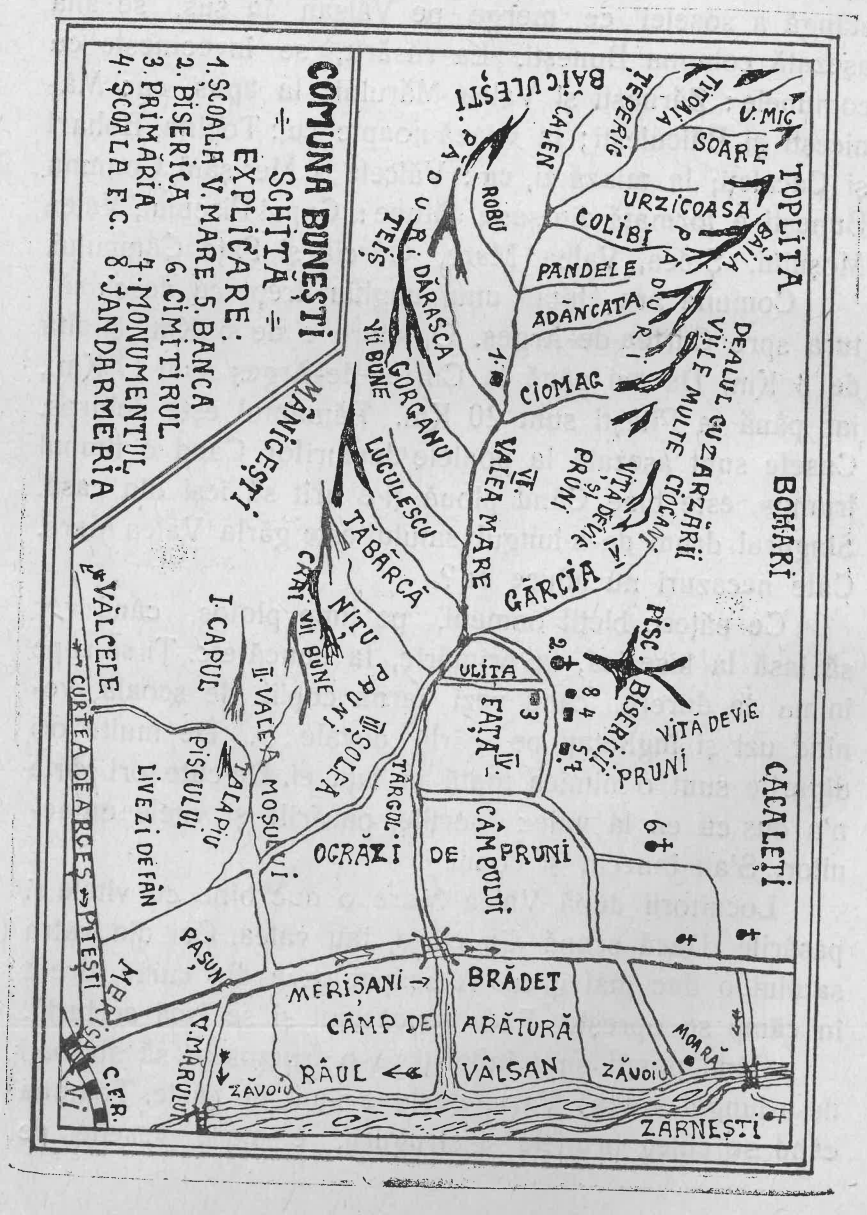

Suprafaţa

Suprafaţa satului este cam de 8 Km. patraţi. Cătunele cele mai mari ca întindere şi populaţie sunt Valea Mare şi Faţa Câmpului. Socotit pământul locutorilor din Buneşti şi cu cel pe care îl au în comunele vecine am avea următorul rezultat: Hotarul de sus = 600 pogoane; Hotarul de jos = 1.500 pogoane; Micu = 180; Jianca = 320 şi câmpul 600. In total ar fi cam 3.200 pogoane. După rolul percepţiei, în Buneşti, avem următoarele categorii de pământ:

Pământ arabil .	202 Ha şi 50 ari;	
Fâneţe . . .	7 Ha şi 50 ari;	
Islaz şi păşune .	193 Ha	;
Vii	4 Ha şi 30 ari;	
Păduri neexploatate	210 Ha	;
Livezi de pruni	52 Ha	
Total . .	669 Ha şi 30 ari	

Felul pământului

La miază-zi şi la miază-noapte sunt două lanţuri de dealuri. La miază-zi sunt: Ţeperigul, Calen, Robu, Teiş, Dărasca, Doroina, Craiu şi Ţalapiu. La miază-noapte: Micu, Urzicoasa, Colibi, Viile multe, Ciocani, Piscul Bisericii şi Cacaleţi. Pe unele dealuri sunt şi poieni: Boierească, Bucii, Titoaia, Micu, etc. La răsărit este câmpul. Pământul este argilos. Aproape de râul Vâlsanului este nisipos. Pe dealuri este văros, bun de vii. Pe câmp, în unele locuri, este clisos. La secetă se crapă mult şi le merge rău la plante. La zăvoaie, când e ploaie multă, nu e bine.

Apele

Singura apă curgătoare este râul Vâlsanului. El se varsă, nu departe de sat, în râul Argeş, la Merişani. Prin mijlocul satului, când plouă, curge gârla Valea Mare. Ea

se varsă în Vâlsan. Pe dreapta primeşte următoarele pâraie: Ţeperig, Calen, Robu, Dărasca, Gorgan, Lucuescu, Tăbârcă şi Niţu. Pe stânga primeşte pe: Soare, Urzicoasa, Colibi, Pandele, Adâncata, Ciomag şi Gârcia.

Adunând atâta apă se face foarte mare. Multe stricăciuni face! Ajunge şi prin curţile oamenilor, până lângă casă.

Peste ea sunt două punţi de trecere: una la târg şi alta la Ionicescu. Peste gârla Gărciei este o punte la vărsarea ei în Valea Mare. Când vine gârla mare nimic nu mai ramâne din aceste punţi. Locuitorii din cătunele: C. Piscului, Valea Moşului şi Şolea n'au decât să treacă gârla pela podul de lemn dela şoseaua Vâlsanului. Pe marginea gârlei s'au plantat sălcii şi plute. S'au făcut şi diguri. Când vine apa mare nimiceşte totul. Odinioară gârla aceasta nu avea ieşire în Vâlsan. Cum ieşia din sat înneca tot câmpul. In urma ei rămâneau numai bolovani şi buturi. In anul 1884, inginerul Donescu a făcut un canal drept, prin care i-a dat scurgere în râu. Atât de mult s'a lărgit canalul încât astăzi pare un râu. Dacă astăzi gârla Valea Mare vine repede şi face stricăciuni mari, aceasta se datoreşte faptului că sătenii au golit dealurile de păduri. Şi la Valea Moşului este o gârliţă. Aceea se varsă peste locuri în Zărneasca.

Clima

Iarna e aspră. La câmp, crivăţul bate nemilos. Frigul „te taie la inimă". Trosnesc aninii şi sălciile pe gârlă de ger. Cine a fost chibzuit nu duce grijă, are lemne de foc! Puţurile şi fântânile uneori îngheaţă. Câte vite, câţi pomi nu degeră! Bătrânii zic: „cum e iarna de geroasă, aşa va fi şi vara da călduroasă". Vara este căldură mare. Se aprinde pământul. Porcii şi pasă-

rile mor pe capete. Puţurile seacă. Primăvara, câteodată e ploioasă şi împiedică munca; altădată e secetoasă. Toamna poate fi lungă şi frumoasă; atunci, e bucurie. Oameni culeg de drag „ponoava" după câmp. Dacă plouă mult toamna, e nenorocire. Până la osie intră căruţa pe câmp. Ce zor e pe bieţii oameni, vara, la cositul şi strânsul fânului!

Căile de comunicaţie

De-a-lungul satului serveşte drept drum gârla Valea Mare. Prin vatra satului este o porţiune de şosea ce începe din gârla Gărciei, trece prin faţa bisericii, primăriei, şcoalei şi a băncii şi dă în şoseaua vecinală, Merişani-Brădet. Din şoseaua Merişani-Brădet în dreptul văii Moşului se începe altă porţiune care merge pe sub poalele dealurilor şi dă în „poiana târgului".

De aci trece gârla şi se uneşte cu şoseaua ce trece la cimitir. Din loc în loc, pe Valea Mare, se mai află câte o bucată de drum pe margine. Din Şolea, ca să treci mai de-a-dreptul la biserică, treci pe „uliţa bisericii". Această uliţă este lăsată de Popa Stan. Odinioară aveai loc să treci cu căruţa, acum de abia cu piciorul.

Intre cătunul V. Moşului şi C. Piscului este un drum de pământ peste deal. E greu de trecut cu căruţele încărcate. Mai bine oamenii ocolesc pe Zărneasca şi dau în şoseaua judeţeană Piteşti-Curtea-de-Argeş. In dreptul cătunului C. Piscului, se începe din această şosea o porţiune ce merge numai până la poalele dealurilor. Şoselele sunt bune. Pe şoseaua Argeşului trec curse spre: Piteşti, Bucureşti, Curtea-de-Argeş şi Râmnicu-Vâlcea. Pe şoseaua Vâlsanului trece zilnic o cursă spre Piteşti şi Brădet. La Brădet mulţi bolnavi se duc la băi.

In comuna Buneşti sunt vreo zece birjari cari fac din când în când curse la Piteşti. La târg, oamenii se duc la Piteşti. La Curtea-de-Argeş li se pare peste mână.

Trenul spre Curtea-de-Argeş, Piteşti sau Bucureşti se ia din gara Merişani. Peste Argeş, aci, este un frumos pod de fier. Pe o parte trece trenul, pe alta căruţele şi călătorii. In apropiere de Capul Piscului s'a înfiinţat halta Vălcele.

Producţiuni

Păduri

Cea mai mare parte din întinderea satului o ocupa odinioară pădurea. Stejarii şi fagii erau ca „buţile". S'au rărit. Securia nemiloasă a omului a lăsat dealurile goale. In locul pădurii au pus pruni, viţă de vie, etc. Pădurea, pe unde a mai rămas, poartă numele dealului. Bunăoară: Vălceleanca, Micu, Robu, Calen, Colibi, Dărasca, etc. Colibile se zice că şi-au luat numele dela nişte adăposturi „colibi", pe cari le făceau moşii şi strămoşii în timp de „răsmiriţă".

De fapt, cu câteva zeci de ani în urmă, două trupuri mari de pădure erau în sat: Hotarul de sus şi Hotarul de jos.

Hotarul de sus a fost vândut Buneştilor de dascălul Ilie din Băiculeşti cu 111 lei vechi. Suprafaţa era cam 600 pogoane. Lângă hotarul de sus, Din Cucu cumpără — într'o vreme de foamete — Micu. Dima Niţulescu avea în hotarul de sus 80 pogoane şi în cel de jos 27 pogoane. Hotarul de jos, după măsurătoarea din 1824, a avut 1636 pogoane şi 9 prăjini. Gârla s'a socotit la 76 pogoane şi 5 prăjini. După ce s'a scăzut locul şcoalei, bisericii, primăriei, etc., au rămas 1560 pogoane. In aceste hotare s'a stăpânit în „devălmăşie". Cine a putut însă, a cupris cât de mult.

Pe la 1891 — 92, inginerul Homoriceanu măsoară şi împarte Hotarul de sus locuitorilor după cum au avut actele. Hotarul de jos a fost măsurat de: Robescu, 1876; Spiroiu, 1890; Trepteanu, 1905; Sirius la 1910-11 şi Dolga în 1926. Astăzi hotarul s'a împărţit. Intre oameni sunt nemulţumiri. Este încă un proces în curs de judecată.

La Valea Moşului Maria lui Iordache Ungurelu a dat ginerelui său, Pitarului Ştefan Jianu, din Caracăl, o faşă de moşie lată de 140 stânjeni. Ce pădure era pe ea! Cît a fost în devălmăşie, pădurea s'a păstrat bine; de îndată ce s'a împărţit, pădurea s'a împuţinat. Multe coaste sunt goale. A început să se planteze salcâmi. Nu se mai ţine un petec de pădure 20 — 30 de ani. Cum trec 14 — 15 ani se taie pădurea pentru mangal. Ca esenţe, sunt: stejari, fagi, carpeni, plopi, etc. E drept că lumea s'a înmulţit şi n'are unde pune pruni, porumb, etc.

Zăvoaie

Pe marginea gârlei, ici colea, cresc ainini, sălcii şi plute. Pe matca veche a râului Vâlsan sunt multe zăvoaie. Tăierea fără rost a zăvoielor a făcut ca râul să-şi schimbe cursul. Cât câmp a mâncat râul! Câte locuri de arătură au ajuns numai bolovani! Lemnele din zăvoaie se vând. In apropierea zăvoaielor, oameni pun varză pentru ei şi de vânzare. Pe prundul râului se taie multă „richită" de coşuri şi coşării.

Păşuni

Satul nu are islaz. Toate încercările au rămas zadarnice. Vitele se pasc de funie pe marginea şoselei. Cine are câte un petec pe deal, bagă vitele acolo împiedicate.

Cei după Valea Mare duc vitele la pădure. Sunt unele locuri cu iarbă. O turmă mare de vite n'are unde paşte. Dacă nu se îngrijeşte să semene: ovăz, borceag, trifoiu sau lucernă n'are ce da la vite. Prea puţini oameni au un loc de livedie. Bine ar fi sătenii să cultive cât mai mult trifoiul şi lucerna.

Viile

Cele mai însemnate dealuri pentru vii, în vechime, au fost: dealul Craiului, Gorganul, Viile multe şi Ciocanii. Ce mai vin! Spun că erau 7 — 8 crâmi pe dealuri. Acolo ţineau butoaiele cu vin! Venia omul, deschidea uşa cu cheia de lemn, bea şi pleca. Aşa era odată! Ce mai soiuri! Tămâioasă, braghină, gordanul negru, alb şi razachia se răsfăţau prin vii. Filoxera a pustiit totul! S'a începul replantarea cu viţă altoită, americană. Sunt vreo 40 proprietari de vii. Se tinde ca fiecare om să-şi aibă „răzorul" lui de vie. Au plantat mai toţi „Terează". Face struguri mulţi. Nu ţine vinul. Se acreşte iute. Sunt săteni cari fac 200 — 300 dal vin. Dacă ar proveni dintr'o viţă bună, ar fi cât se poate de bine! Prea puţini oameni au în via lor: Căpşunică, Roză, Roşioară, Ananas, Tămâioasă, etc. Vinul se consumă pela nunţi, cumetrii şi înmormântări.

Din cauză că unii oameni n'o îngroapă iarna şi n'o stropesc la timp, se pierde multă viţă.

Prunii

Pe toate delurile s'au plantat pruni. In mijlocul pădurilor dai peste pruni. Au început să planteze pruni şi la câmp, pe locurile de arătură. Fiecare om îşi are „ograda" lui. Sunt peste 170 de proprietari de pruni. Ca soiuri au: de vară, de toamnă, negri, graşi şi zărzărei. Omizile şi păduchele ţestos au făcut mari stricăciuni. Ce

bine ar fi ca oamni să nu facă numai ţuică din prune! In sat se află un cuptor de uscat prune. Sătenii fac tot ceeace au pomenit de la moşi-strămoşi. Ei „opăresc" prunele.

Mulţumită conferinţelor agricole, ţinute anual de d-l profesor Th. Apostol, dela şcoala de agricultură, Dobrogostea, oameni au început să se ocupe cu mai multă dragoste de cultura pomilor.

Populaţia

După actele dela primărie, în comuna Buneşti sunt 410 capi de familie. Sunt 810 bărbaţi şi 931 femei. Numărul total al sufletelor se ridică la 1751. Toţi sunt români şi vorbesc româneşte. Unul vorbeşte limba germană. Ţigani sunt vreo 2 — 3 familii.

Tablou de mersul populaţiei pe 10 ani

ANUL	Născuţi		Morţi		Cununaţi	Divorţaţi	Total născuţi	Total morţi	Excedent
	B.	F.	B.	F.					
1924	33	33	15	21	8	3	66	36	30
1925	30	41	14	13	16	—	71	27	44
1926	31	28	18	25	19	—	59	43	16
1927	35	39	16	15	18	3	74	31	43
1928	36	29	15	22	11	1	65	37	28
1929	26	20	24	25	21	1	46	49	—
1930	23	32	14	19	7	—	45	33	12
1931	24	35	15	12	29	1	59	27	32
1932	35	33	18	21	12	—	68	39	29
1933	27	22	15	17	14	—	49	32	17

Cei mai vechi moşi au fost: Ţalapiu, Dragotă-Părjolea şi Toxabie. Din aceşti trei moşi se trage poporul de azi. La 1824, hotarnicul Nicolae Rătescu, din porunca lui Grigore Ghica-Voevod, fac ocolniţa satului Buneşti şi găseşte 43 de moşi mari. Intre aceştia se numără: Popa Leca, Popa Ilie, Popa Dumitru, Diaconu Din, Popa Stoica, Lifoe, etc. Populaţia creşte anual cu 20—25 suflete.

Sunt multe familii cari au câte 6 — 7 copii. Obiceiul orăşenesc de a împiedica naşterile n'a pătruns mulţumită predicilor ţinute în biserică. Să tot fie 2-3 avorturi anuale şi acelea din întâmplare.

Mortalitatea e mai mare la copii, mai ales în prima copilărie. Cauza este nepriceperea mamelor. Cu toate sfaturile doctorului, preoţilor şi învăţătorilor, sunt mame cari nu ştiu să îngrijească copilul mic. In sat a fost oameni cari au trăit peste o sută de ani. Nu de mult a murit unul de 107 ani. Acum trăeşte o femeie de 90 de ani. Este încă în putere.

Cine a trăit cumpătat, din toate punctele de vedere, a ajuns „bătrâneţe fericită."

Ocupaţia locuitorilor

Plugăria

Câmp bun de arătură, atât în sat cât şi pe la vecini, se ridică la 600 pogoane. Faţă cu locuitorii este puţin. Mulţi sapă şi ară pe coaste, pe dealuri. Arătura se face cu plugul cu o brazdă. Vreo 70 de săteni au pluguri de fier şi vreo 30. de lemn. De obiceiu se ară cu patru boi, sau cu patru cai. Puţini oameni întorc locurile toamna. Pe câmp pun: porumb ovăz şi borceag. Grâul şi secara se cultivă foarte puţin. Tot omul trebue să pună un petec de porumb. Ce zor este la săpatul porumbului! Fiecare caută 7 — 8 oameni pentru holda

lui. Săpatul porumbului se face cu sapa de două ori. Pe zi se plăteşte 20 lei. Cei mai bogaţi plătesc, cei săraci se imprumută între ei, unul cu altul. Dacă nu se sapă la timp, porumbul „se strică din sapă".

Unelte şi maşini							
Pluguri fier	De lemn	Căruţe	Sănii	Trăsuri	Biciclete	Rariţă	Grapă fier
70	30	100	120	10	6	1	1

Unelte şi maşini							
De curăţat	Zdrobitoare	Vermorele	Urzitoare	De cusut	Teascunt	Radio	Patefoane
10	2	4	4	30	4	1	10

La fiecare cuib de porumb mai pun fasole şi dovleci. Porumbul îl pun cu piciorul în cuiburi, după plug. Unii oameni pun mazăre şi cartofi printre porumbi. In capul locului se pune de obiceiu „un peticel de cânepă". Porumbul se face câteodată. Nădejdia celor mulţi e la Piteşti. De la o vreme Vlăşcenii vin cu porumb de vânzare prin sat. Răriţatul şi tăvălugitul nu se cunosc.

Rotaţiunea culturilor şi gunoitul se practică.

Creşterea vitelor

Un bun gospodar are: doi boi, o vacă, o scroafă de prăsilă, 15 — 20 găini, 5 — 6 gâşte, 7 — 8 raţe şi 2 — 3 curcani. Dela o vreme sătenii ţin cai în loc de boi. Cei după vale cresc oi şi capre. Caprile aduc stri-

căciuni pomilor. Omul cât de sărac caută şi el să aibă o vacă cu lapte, pentru că: „vaca îndestulează casa". Boii şi vacile sunt micuţe, tipuri de munte. In tot satul sunt vreo 8 — 9 grajduri mai bune. Parte din săteni ţin vitele sub fânărie, alţii sub o şatră. Ca hrană li se dă: fân, coceni, ovăz şi borceag. Trifoiul şi lucerna se păstrează la plug şi pentru vaca cu lapte. Când e iarna grea, e o nenorocire cu nutreţul! Nutreţul se pune de obiceiu într'o iesle. Creşterea vitelor se face potrivit credinţei: „aşa a trăit tata aşa trăesc şi eu".

Tabloul vitelor

Perechi de boi	Cai	Vaci cu lapte	Oi	Capre	Porci	Viţei	Scroafe de prăsilă
100	50	300	120	150	350	300	75

Cultura pomilor

E cea mai însemnată îndeletnicire a oamenilor. Singurul izvor de venituri pentru ei sunt prunele. Toţi cei cari au întemeiat gospodării frumoase s'au ridicat datorită prunelor şi ţuicii. Pe lângă prunii de baştină au început să planteze pruni altoiţi din Pepinierele: Merişani şi Borleşti. Unii oameni îi curăţă de uscături, îi stropesc şi îi sapă la timp. Sunt în sat patru vermorele pentru stropit pomii şi viţa de vie.

Prin grădini mai au: meri creţeşti, domneşti, dulci, etc. Parte din oameni se duc cu mere şi cu pere „la vale" şi le vând pe porumb. Pe vremuri satul acesta era vestit în «cireşe pietroase». Cireşi, nuci, piersici şi peri sunt cam câte unul de familie. In ultimul timp s'au plantat mulţi meri şi peri altoiţi. Zarzării sunt nelipsiţi din grădina omului. Zarzările se întrebuinţează şi la acrit. Din prune fac ţuică. In cultura pomilor sătenii au făcut un pas mai departe.

Căiatul pădurilor

Anual, fie în sat, fie în împrejurimi, se taie păduri. Sătenii se duc şi fac sferturi în pădure. Unii taie lemnele, alţii le cojesc. Coaja o duc la Piteşti şi o vând pentru tăbăcit. Sunt 30 — 40 de căruţaşi cari cară, la gara Merişani, lemne sau mangal. Mangalul se face din lemne mai subţiri. Meşteşugul acesta îl cunosc vreo 15-20 de „mangalagii". Ei aşează lemnele, ei le acopăr şi tot ei le dau foc la gropi. Vagonul de cărbuni se vindea cu 20—25.000 lei. Astăzi se vinde cu 10—12.000 lei. Lemnele şi cărbunii se vând la oraş.

Bucureştenii

Vreo 30-40 de săteni îşi petrec timpul la Bucureşti. Unii vând zarzavat cu coşurile. Alţii sunt pe la fabrici. Unii au serviciu la tramvaie, alţii pe la societăţi. Fac părăluţe frumoase. Sunt oameni cari vin acasă cu câte 15—20.000 lei. Părăsirea satului e şi un bine, dar e şi un rău. Pentru cei cari n'au nimic acasă, este bine; pentru cei ce au pruni, vie, etc., este rău căci toate se părăginesc.

Cei ce n'au pământ pleacă, că mor de foame.

Meseriaşii

E de mare folos o meserie. Bătrânii zic: „o meserie plăteşte cât o moşie". Puţini săteni cunosc o meserie. De abia vreo 4-5 se ocupă cu facerea coşurilor de răchită. Fac vreo 50-100 de coşuri şi le vând la Piteşti.

Tâmplari, fierari, dogari şi rotari sunt puţini. Cum aici se cultivă prunul ar trebui dogari vestiţi. S'a făcut greşală

cu mutarea şcoalei de meserii din Zărneşti la Găleşeşti. Mulţi, după ce terminau cele patru clase primare, se duceau la această şcoală.

Tabloul meseriaşilor

Dulgheri	Şiţari	Dogari	Cismari	Zidari	Tâmplari	Sobari	Croitori	Croitorese	Olari	Fierari	Rotari
10	10	5	4	4	3	3	3	4	1	1	2

Cojocăria o cunoaşte un singr om. Lăutari sunt 2. Ei cântă pe la nunţi şi sunt plătiţi bine.

Albinăritul

Ce ocupaţie frumoasă! A rămas de pomină vorba: «să bei ţuică cu miere». Inainte, erau sute de stupi; azi, de abia sunt vreo 40-50. Toţi sunt sistem vechi. Cu cei sistematici au încercat câţiva săteni. E în sat credinţa că dacă n'ai parte de ei, să nu te mai încerci Greşală mare! Dacă nu-i aperi de ger, nu-i ajuţi la nevoi, cum o să trăiască?

Comerţul

Sunt şase comercianţi. Unul, pe lângă diferite mărunţişuri, mai vinde vin şi ţuică. Cinci vând de ale băcăniei şi ceva manufactură. Sunt toţi români. In loc de şase ar trebui cel mult doi, cari să se ocupe numai de acest lucru. De multe ori, umbli pe la toţi şi nu găseşti un lucru.

Patru săteni se ocupă cu comerţul de lemne şi cărbuni. Opt se ocupă cu comerţul de „borhot", strâng prune şi fac ţuică. Un mic comerţ învârtesc văduvele de războiu. Acestea vând la Bucureşti: ouă, unt, pui de găină,

nuci, etc. Comerţ mai întins fac vreo 4 săteni cu porumbul. Aduc cu vagonul şi vând în sat. Au magazii bune de păstrat şi porumbul se caută.

Industria

Din nuci se face unt de nucă. Sunt patru teascuri de unt. Cu untul se găteşte mâncare în zile de post. Turtele se dau la porci. Pentru fabricatul ţuicii sunt vreo 40 de cazane. De obiceiu ele au o capacitate de 10-12 dal. şi au trei ţevi. Câţiva săteni au cazane sistematice «alambice». Locaşul unde se fabrică ţuica se numeşte «povarnă». Cele mai multe poverni se fac în apropierea apelor.

Ţuica se vinde cu preţ. Parte din oameni o dau pe porumb. Pe apa Vâlsanului sunt două mori, cu câte două pietre. Când e apă umblă; când nu, stau. Se macină porumb şi grâu. La aceste mori sunt şi joagăre pentru blăni. Când nu umblă, oamenii se duc şi macină la moara de foc, dela Merişani.

Ocupaţia gospodinelor

Multe femei pun cânepă şi in. Din in şi din cânepă fac pânză, tort în tort, sau bumbac şi tort. Ce mai pânză trainică! Sunt femei cari ştiu să aleagă în războiu: ii frumoase, prosoape, feţe de masă, etc. Grija unor mame e să-şi înveţe fetele să coasă, să ţeasă şi să aleagă. La Paşte şi la Crăciun e mare întrecere la cusutul iilor. Ce ceartă, ce necaz este, când o fată a furat florile alteia!

Femeile mai bătrâne torc cânepa, fac ciorapi de lână, flanele etc. In grija lor sunt lăsaţi şi copiii. De curte şi de grădină tot femeia are grijă. Tot omul are un coteţ de găini. Creşterea păsărilor este în grija femeilor.

Tabloul păsărilor					
Găini	Gâşte	Raţe	Curci	Bibilici	Porumbei
3600	460	400	100	120	25

Sunt femei cari au grădina de legume, curtea şi casa curată. Ţi-e mai mare dragul să intri în asemenea gospodărie. Strate de ceapă, usturoiu, castraveţi, cartofi, pasări multe, flori frumoase, toate bine orânduite. Pe sala casei pun ghiveciuri cu: mixandre, garoafe, rotunjoare, rozetă şi busuioc. Când intră cineva strein în casă, pun busuioc pe sobă, ca să miroase frumos. Femeile sărace muncesc cot la cot cu bărbaţii. Cele mai bogate nu se prăpădesc cu munca. Iile şi fotele după ele şi le cumpără dela Piteşti.

In ale bucătăriei nu ştiu multe. Fac mămăligă, taie un pui, fac ciorbă dulce sau acră, pun ouă în tigaie şi lapte în castron. In zi de post fac o ciorbă de: urzici, ştir, foi de varză, etc. De fript, frig puiul în frigare. O mâncare cu sos, o friptură aleasă, cozonac, tort, şuncă şi tobă sunt pentru fruntaşii satului. Să tot fie 20 de gospodine cari să gătească mâncare mai bună.

In vremurile bătrâne, femeile se ocupau cu creşterea gândacilor de mătase. Ce ii, ce marămi frumoase! De abia mai sunt 3 — 4 femei cari să se ocupe cu gândacii. In locul velinţelor de lână, femeile fac „ţoale de câlţi". Pentru urzit se află în sat patru urzitoare. La maşină ştiu să coasă vreo 30 de femei. Sunt în sat 30 maşini de cusut. Croitoria o cunosc vreo patru femei.

Puţine femei ştiu carte. Şi cele ce ştiu nu se mai ocupă cu cetitul aşa cum trebue. Neavând moaşă comunală vreo 3 — 4 se ocupă cu „moşitul". Babele şi vrăjitoarele au cam pierit.

Gospodăria săteanului

Casele sunt făcute de lemn şi de cărămidă. Cele mai multe au câte două camere. Fiecare cameră are lungimea şi lăţimea de câte 4 m. Uşile şi ferestrele sunt potrivite. Au început să preţuiască lumina şi aerul. La spatele casei unele case au „timnic", un fel de magazie pentru putinele cu varză, butoiul cu vin şi cu ţuică. Sunt şi case cu beciuri dedesubt. Fruntaşii satului au casa cu mai multe camere. Aproape toate casele sunt învelite cu şiţă.

O casă ţărănească

Imprejurul casei se află curtea şi grădina. Gardurile se fac din ulucă. Puţini oameni le fac din nuiele. Intr'o odaie locueşte săteanul, alta o ţine curată. El îi zice: „casa bună". Unde locueşte sunt: două paturi de lemn, un dulap, o sobă, o icoană şi o puşcă în cuiu. Pe pat sunt aşternute ţoale de cânepă. La capul patului se pun pernele umplute cu foi sau cu fân. Saltele au numai oame-

nii mai bogaţi. „Fultuce“ şi plapome au tot aceştia. Mulţi dorm pe blana goală.

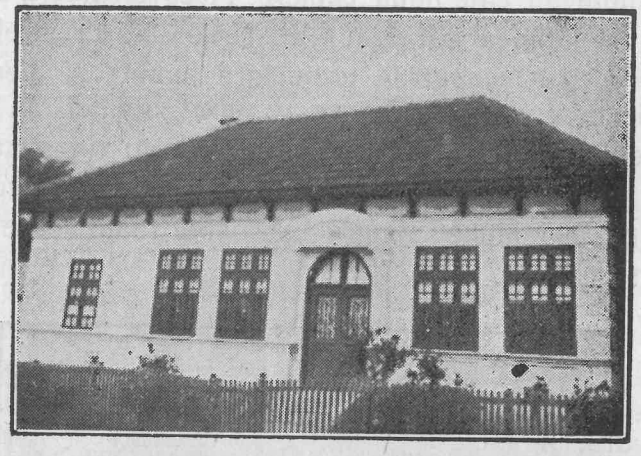

O casă de frunte

In „casa bună“ sunt două paturi, o masă înaltă, pouă jeţuri, o icoană şi o oglindă. Pe pat sunt aşternute velinţe de lână. La capul patului se pune lada şi teancul de ţoale pentru fata de măritat. Pe pat se pun şi „fultucele“, pernele umplute cu fulgi şi cusute frumos. Pe pereţi se pun batiste foarte frumoase. Pe jos, în odăi, se pun scânduri. Unele case au cărămidă, altele pământ spoit bine. In podul casei se păstrează: prunele opărite, fasolea, mere, pere, struguri, nuci, etc. In curtea casei se află o fânărie. Jos se ţin vitele, sus se ţine fânul. Un coteţ de găini, o şatră pentru căruţă şi o grămadă de lemne sunt nelipsite din curte. Cei mai bogaţi au o magazie, un puţ, povarnă cu cazan, coteţ de porci, etc.

Inainte, oamenii aveau pătule de pus porumb, acum n'au ce mai pune în ele. Porumbul îl ţin în podul casei.

Tabloul caselor de locuit

Nr.	Cu ce sunt acoperite				Din ce sunt lucrate		Câte camere au			
356	Cu tablă	Cu ţiglă	Cu şiţă	Carton	Din lemn	Din cărămidă	O cameră	2	3	4—5
356	12	8	333	3	271	85	4	319	20	13

Hrana locuitorilor

Mămăliga este hrana de căpetenie a sătenilor. Este brutărie în sat. Puţini mănâncă pâine. In zile de post mănâncă: fasole, ceapă, cartofi, castraveţi, foi de varză, etc. In zile de dulce: ciorbă de pasăre, de viţel, de oaie, capră, ouă şi lapte. Mulţi se mulţumesc cu un fel de mâncare. La muncă se dă de obiceiu trei feluri: varză, fiertură şi lapte. Când lipseşte laptele se dă ouă prăjite, „ochiuri“. Laptele e foarte căutat, mai ales cel bătut. La Crăciun trăiesc bine: carne friptă, carne prăjită, ţuiculiţă şi vinişor. Peştele fiind scump, oamenii mai bine cumpără carne. In sat e măcelar care taie zilnic. La Paşte, toată puterea stă în ouă şi lapte.

La muncă li se dă la oameni 2-3 ceşculite de ţuică.

De mâncat mănâncă pe o masă rotundă, pe care o pun în mijlocul casei. Apă beau dintr'un urcior sau borcan. La o masă sus, cu linguri, cu furculiţe şi farfurii, puţini mănâncă. La zile mari, unele gospodine fac şi cozonaci.

Starea sanitară

Satul acesta face parte din circumscripţia medicală Stroeşti. Incă din anul 1908, face serviciu aici d-l doctor Radu Cornăţeanu. Mulţumită vizitelor sale s'au în-

dreptat multe rele. Casele se văruiesc de 4—5 ori pe an.

Curţile în majoritate sunt curate. Gunoaiele şi bălegarul se cară la câmp. Când se iveşte vreo boală molipsitoare doctorul e la datorie. Sanitarul din Zărneşti vine zilnic în comună. Frigurile, cari băntuiau mult, prin chininizare, s'au rărit. Boalele lumeşti, aduse în sat de Bucureşteni, sunt sub supravegherea doctorului. Unii s'au vindecat. Alţii sunt în tratament. In zece ani să tot fi murit 4-5 ofticoşi şi 3-4 pelagroşi. Beţia nu s'a întins ca în alte sate. Sunt în sat vreo 3-4 beţivi de meserie. Ceea ce câştigă într'o săptămână beau într'o seară. Vărsatul, anghina şi scarlatina se ivesc câte odată la copii.

Spital, la caz de nevoie, se află la Piteşti. La Stroeşti şi la Curtea-de-Argeş e mai peste mână. Şcoala primară, cârciumile sunt vizitate des de doctor. Sfaturile cu privire la sănătate încep să prindă rădăcină.

Apa de băut

Se ia din puţuri şi din fântâni. Fântânele sunt făcute din lemn. Puţurile sunt făcute din lemn şi din ciment. La fiecare 60-70 de metri se află câte un puţ. Vreo 10-15 puţuri sunt făcute din tuburi de ciment. Apa e bună de băut.

La secetă mare puţurile seacă. Când e vorba de făcut un puţ sau o fântână, oamenii pun ultimul ban. Aşa făceau strămoşii şi era bine! Sunt în sat vreo 4 cişmele. Două sunt mai însemnate: una e la Cimitir şi alta la Valea Moşului. Apa e adusă pe ţevi de departe. Cişmeaua dela V. Moşului e făcută de Arsene M. Mincă în 1880 şi au reparat-o sătenii în 1918. E scoasă în şoseaua Merişani—Brădet. Călătorii, căruţaşii îşi potolesc setea aci, şi a lor şi a vitelor. Cel mai adânc puţ e la

„Stroe“, are 13-14 metri adâncime. Cel mai deasupra e la „Măndiţă“, are 1,50 m.

Un puţ cu roată

In majoritate puţurile au o adâncime de 5-6 metri. Mai toate sunt cu cumpănă.

Portul naţional

Fetele şi femeile mai tinere poartă ii cusute frumos pe pânză subţire, pe marchizet şi pe mătăsică.

Altiţele se fac mari. Pe mâneci şi pe piept se cos rânduri de flori. Inainte se puneau pe ii şi fluturi mici „aurei“. Acum se caută fluturi, albi şi galbeni. Mânecele se fac lungi. Aproape de mână se încreţeşte, ca să atârne volanul. Sunt şi ii cu mâneca dreaptă. La gât se încheie cu nasturi sau cu ciucuri. Se poartă ii şi „di-

coltate", ca bluzele dela oraş. Peste ie poartă vestă în culoarea fotei. In jos, poartă poale, cusute cu florile după ie. Peste ele pun fota sau vâlnicul. Fotele sunt ţesute dintr'o bucată şi cu multe colori. La ele se întrebuinţează şi mult fir alb şi galben. Acum, pun şi fluturi. Ce ornamente frumoase sunt pe unele fote!

Sunt fete cari îşi aleg în războiu fotele şi e bine. Parte din ele le cumpără dela oraş de-a-gata. Peste fotă se încing cu bete alese cu fir. La gât pun salbă sau mărgean. Nu lipsesc nici cerceii. La horă vin cu capul gol. Coada o fac coc. Pe frunte îşi trag colţi. In picioare au ciorapi de mătase şi pantofi de lac, crocodil, etc. Unele fete au şi mănuşi în mâini. Iarna umblă cu şoşoni. De opinci, zeghie şi scurteică nu se mai vorbeşte. Fetele iarna umblă cu haină de postav, de catifea şi de blană. Nu uită fetele să se pudreze şi să dea cu roşu pe buze.

Băieţii poartă cămăşi cusute cu fileu şi cu şabace. Pânza e subţire, marchizet sau mătăsică. La poale sunt încreţite mărunt. La mâneci au manşete. Peste cămaşă au vestă închisă la gât. Peste ea flanel. In buzunarul dela vestă se pune batista, cu un colţ ieşit afară. Se încing cu bete. Capetele atârnă în jos. In picioare au pantaloni de „şai", cu manşetă. Bătrânii umblă cu cioareci de dimie albă, sau cu pantaloni de bumbac. In picioare, tinerii au pantofi colori. Nu poartă căciuli, ci pălării negre, sau altă culoare. Iarna, unii poartă şoşoni şi galoşi.

Luxul

Dela o vreme se cheltuie mult cu îmbrăcămintea, mai ales a fetelor şi a femeilor tinere. De Paşte, de Crăciun, se prăpădesc multe parale. Sunt părinţi cari vând vaca din curte, ca să cumpere fetei haină şi fotă. Nu prea se mai lucrează în casă. La târg şi la târg...

Fuste de mătase, ciorapi de mătase, rochii, pantofi cu tocul de o şchioapă şi câte şi mai câte nu cumpără...

Sunt femei şi fete aşa de bine gătite, încât crezi că sunt din cine ştie ce familie mare. Când te duci după ele acasă, vezi că intră într'o cocioabă. Şi nu e bine... Iarna le vezi cu şoşoni şi acasă „nu este mălaiu să orbeşti un şoarece". Nu se mai cunoaşte cine e sărac şi cine e bogat. Cel dintâi e mai luxos ca cel din urmă. Şi flăcăii fac lux.

Luxul aduce multă ruină!

Cântece

La prune, la culesul viilor, la sapă, flăcăii şi fetele cântă cântece frumoase. Pe la şezători, toamna şi iarna, se cântă, se joacă şi se spun glume. Ce frumos este atunci! Cele mai obişnuite cântece sunt: Frunză verde bob aglaz; Foaie verde trei aglice; Foaie verde d'asomie; Tudoriţo, Nene; Foaie verde lămâiţă; Foaie verde fir şi nalbă; Aseară ţi-am luat cercei; etc. Dăm aci trei cântece:

I. *Frunză verde bob aglaz*

Frunză verde bob aglaz,
Rotunjico la obraz,
Spune-azi noapte, unde-ai mas?
Eu am mas într'o grădină
Şi m'a muşcat o albină.
Ea m'a muşcat dintr'un loc
Şi m'am umflat peste tot.
Măi fetiţo, să nu minţi,
Că albina n'are dinţi.
N'are dinţi n'are măsele,
N'are cu ce-ţi face semne.
Ea te muşcă şi te'ngroaşă,

De-ţi mai trebue şi moaşă.
După moaşă trebue naşă,
Să croiască şi cămaşă.
După moaşă trebue naşul,
Să boteze copilaşul.
După naş trebue toţi,
Să ia copilului din moţ.
Şi mi-a spus măicuţa mie,
Să nu vorbesc cu llie.
Astăzi vorbă, mâine vorbă,
Până face burta tobă.

II. *Foaie verde trei aglice*

Foaie verde trei aglice,
Zice lumea că-i ferice
De omul cu ibovnice.
Dar nu e nici o ferice,
Căci el multă grijă duce.
In grădina lui Ion,
Toăte păsările dorm.
Numai una n'are somn
Şi sboară din pom în pom,
Şi strigă: Ion, Ion!
Vin la ţaţa, să te-adorm!
Să te-adorm pe pieptu gol,
Să-ţi fie somnul uşor.

III. *Foaie verde d'asomie*

Foaie verde d'asomie,
Maria, nenii, Marie.
N'am o coală de hârtie
Şi-un perceptor să mi-o scrie.
Şi-un notar s'o iscălească

Maria, nenii, Marie.
Veniai seara dela vie,
Imbrăcată numa'n ie.
Numa'n ie şi'n cămaşă,
Cum ai fost la măta'n faşă.
De m'aş face fus şi furcă,
Să scobor la tine'n luncă.
Pe la jumătatea luncii,
Să-ţi arăt răsplata furcii!
La colţul zăvoiului,
Plata răschitorului!

Jocurile

Dumineca şi sărbătoarea, după masă, flăcăii şi fetele vin la horă, la cârciumă. In faţa cârciumii, lăutarii cântă şi hora se învârteşte. Peste 150 de fete joacă; băeţi sunt mai puţini. Ei joacă amestecaţi cu fetele. Oameni mai maturi joacă pe la nunţi seara. Intre horile satului pomenim: Brâuleţul, Banu Mărăcine, Sârba, Ungureasca, Alunelu, Simianca, Periniţa, Polca, Sârba lui 22, Hora mare, etc.

Influenţa oraşului n'a prins. Schimmy, Tango, Charlston, etc., n'au ce căuta în sat. Când vine câte cineva şi le joacă, bătrânii râd şi zic: «parcă sunt maimuţe».

La horă, flăcăii zic şi strigături. Unele sunt pline de veselie, altele de dragoste, altele de biciuială, etc.

Iată una auzită mai des:

Foaie verde busuioc,
Nici cu asta n'avui loc!
Aoleo, ce nătăntoală,
Mi-a mâncat varza din oală!

Calendarul Babelor

Pe lângă sărbătorile orânduite de Biserică, babele mai ţin şi alte sărbători însoţite de: tradiţii, superstiţii, credinţe şi obiceiuri.

I. *Ianuarie = Gerar*

1. Anul nou. In seara de anul nou, se pun oalele. Flăcăii şi fetele mari se adună la o casă. Pun o masă rotundă în mijlocul casei. Rămân aci, un băiat şi o fată. Ceilalţi trec în altă odaie. Băiatul şi fata aşează oalele pe masă. Sub fiecare pun ceva. Bunăoară: porumb, mere, pere, nuci, bani, ţuică, etc. După ce s'au aşezat toate oalele cu gura'n jos, intră băieţii şi fetele. Fiecare îşi alege câte o oală. Acum băiatul îşi vede ursita şi fata ursitul. Dacă băiatul găseşte pieptene, va lua fată săracă. Dacă fata găseşte bani, îl ia bogat. Când găseşti: ţuică, tutun, cărţi de joc; băiatul e tutunar şi beţiv. Dacă găseşte lumânare şi tămâie, e rău de moarte.

Tot atunci, ies afară şi cu câte un fir de arniciu leagă câte un par din gard. Dimineaţa, dacă parul e înalt, fata va fi înaltă. Dacă parul e cu coajă, băiatul va fi bogat; fără coajă, va fi sărac.

In spre anul nou se face şi calendarul timpului. Se scot 12 foiţe din 12 cepe. Se întind pe o masă. Se presară puţină sare peste ele. Fiecare foiţă închipue o lună din an. Dimineaţa, cari foiţe vor fi găsite umede, acele luni vor fi ploioase. Cele uscate arată lunile secetoase.

6. Boboteaza. Flăcăii şi fetele pun sub căpătâiu busuioc dela Bobotează, ca să viseze ursita sau ursitul.

18. Sf. Atanasie cel Mare. Nu se lucrează nimic în casă, e rău de bube. Cine lucrează nu mai scapă de bube.

II. *Februarie = Făurar = Faur*

1. Sf. mucenic Trifon. Nu se coase şi nu se bat cuie. E rău de lăcuste. Ce prăpăd a fost, acum 70 de ani, când au venit lăcustele! Veniau nor de nu se vedea soarele!

10. Sf. Haralambie. E rău de ciumă. Cu coliva de azi se ung pomii roditori, ca să fie feriţi de omizi şi să dea rod.

24. I-a şi II-a aflare a capului Sf. Ioan. Babele îi zic „Dragobetele cap de primăvară". Dacă e frumos în ziua aceasta, primăvara va fi frumoasă.

Joia furnicilor. Este Joia din săptămâna brânzei. Se face o turtică mică din mălaiu sau făină. Se unge şi cu miere. Se pune pe un muşuroiu de furnici. E bine să ai milă de furnici, că şi ele sunt lăsate de Dumnezeu. Cine face turtica nu-i vin furnicele în casă.

Sâmbăta lăsatului sec de brânză. Se ţine. Nu se lucrează. A căzut Lazăr şi e rău de căzături.

Sâmbăta I, din Postul mare, Sf. Toader. Fetele şi femeile se spală cu iarbă mare. La copii se pun şi pietre în scaldă, să fie pietroşi. Când se spală, fetele zic aşa:

«Toadere, Sân-Toadere,
Ia cosiţa fetelor,
Dă cosiţa iepelor!»

Cine se spală cu iarbă mare va fi sănătos şi va avea păr frumos.

Miercurea I din P. Mare. Miercurea strâmbă. Nu se lucrează în casă, că e rău de pocit.

III. *Martie = Mărţişor*

1. Martie. Se pune mărţişor la gât. Fata care pune mărţişor va fi frumoasă toată vara.

9. Sf. 40 Mucenici. Se face focul în curte.

La toate gunoaiele li se dă foc. Cine sare peste foc va fi ferit de muşcături de şerpi. Cu o cârpă aprinsă se afumă vitele, coteţele ca să scape de şerpi şi nevăstuici.

Joia Patimilor. Denie mare la biserică. Se citesc 12

Evanghelii. Cine vrea să scape de friguri, când se citesc Evangeliile, face câte un nod pe o aţă. Dacă te legi la gât cu această aţă ai scăpat de friguri.

Vinerea Patimilor. Inmormântarea Domnului. Nu se lucrează nimic. Se ajunează până seara târziu. Cu lumânarea dela denie se fac patru cruci în patru pereţi ai casei, ca să fie ferită de rele. Cine aduce flori la biserică are parte de flori la moarte.

IV. *Aprilie = Prier*

Sâmbăta Paştilor. Se înroşesc ouă. Cu lumânarea de la Inviere trebue să vii acasă. Când tună şi fulgeră se aprinde această lumânare. Şi cu ea se fac patru cruci în patru colţuri, când vii dela biserică. Florile dela Inviere sunt bune de dor de cap.

Vinerea Tămăduirii. Nu se lucrează, e rău de boală.

23. Sf. Gheorghe. Se cântăreşte toată lumea. De omul cântărit de mai multe ori nu se lipesc farmecile. In noaptea Sf. Gheorghe, babele „cari ştiu câte coarne în putină", iau laptele dela vaci şi sporul câmpului. La poartă se pune „Sângior" o cracă verde de fag. Cine nu pune nu-i merge bine.

Marţele şi Joile după Paşte. Trei marţe şi trei joi după Paşte nu se lucrează în casă. E rău de slăbiciune.

Răpotinul cel Mare. A treia marţi după Paşte se numeşte Răpotinul cel Mare. Femeia care vrea să-i iasă turta bine, să facă astăzi „ţăst" din pământ. Ţăstul e un blid mare de pământ bine frământat şi uscat la soare. Se fac foc sub el. Se bagă turta şi apoi se pune ţăstul peste ea. Se acopere cu jar. La Rusalii nu lucrezi 3 zile. Când te va lovi din Rusalii, greu te mai vindeci.

V. *Mai = Florar*

7. Arătarea Sf. Cruci. Nu se lucrează. Dumnezeu face arătări. Se naşte un copil cu două capete, un viţel cu 5 picioare etc.

Paparuda. In timp de secetă mare umblă cu Paparuda. O fetiţă, sau un băiat numai în cămaşă îşi pune în cap un braţ de verdeaţă, mai ales „bozii". Inconjurat de o ceată de copii, colindă pela casele oamenilor şi cântă:

„Paparudă, rudă,
Ieşi afar de udă.
Udă cu găleata,
Peste toată ceata.
Udă cu ulciorul,
Peste tot ogorul.
Deschideţi portiţele,
Să curgă ploiţele.
Destupaţi pâraile,
Să curgă jâroaile.
Un răzor de vie,
Ploile să vie.
Un răzor de ceapă,
Ploile să 'nceapă.
Un răzor de usturoiu.
Să curgă jâroiu".

Fiecare femeie iese cu vadra cu apă şi toarnă în capul paparudei. Parte din săteni dau şi bani. După ce au colindat pela toate casele, verdeaţa o dau pe râu, ca ploaia să înceapă cât de repede. Banii îi împărţesc între ei.

VI. *Junie = Cirişar*

11. Sf-ţii Bartolomeiu şi Varnava.

14. Sf. Elisei.

19. Apostolul Iuda. In aceste trei zile nu e bine să coşi, să ţeşi, să sapi, etc. Nu se lucrează nimic. Bate piatra şi se alege praful de toată munca.

24. Naşterea Sf. Ioan. Sf. Ioan Sânzianul. Se culeg burueni de leac. Să nu lipsească din casă: apărătoare mare, mică, şovârf, odolean, osul iepurului, lipan galben, roşu, pătlagină, etc. Cu cât se culeg mai multe din florile câmpului, cu atât e mai bine. Când s'a îmbolnăvit

cineva îi face scaldă cu aceste „sânzienii“ şi se face bine. Apa o varsă la răspântie, ca să fugă boala.

VII. *Iulie = Cuptor*

1. Nu se pune cloşcă la zi întâi. Puii ies lunatici. Piună toată ziua şi mor, unul câte unul.

5. Atanase din Aton. Tănase al bubelor. Nu lucrezi nimic, că nu mai scapi de bube.

Circovii Marinei. Trei zile înainte şi trei după Marină nu se lucrează. E rău şi de măturat prin casă. Cine lucrează e „circov“ toată vara. Şi ce e mai rău ca omul bolnav...

17. Sf. muceniţă Marina. Se ia usturoiu din grădină. E bun de leac la orice suferinţă. O săptămână încheiată nu poţi lucra: 14, 15, 16, 17, 18, 19 şi 20 lulie. La 20, e rău de trăsnete şi fulgere.

22. Sf. Maria Magdalena. «Opârlia». Nu e bine să lucrezi în casă. E rău de opăreală. Dai peste o oală fierbinte şi, Doamne fereşte, te arzi.

VIII. *August = Guştar*

6. Schimbarea la Faţă. „Pobrejenia“. Se schimbă câmpul la faţă. Apa râului se răceşte. La masă să ai prospătură.

31. Aşezarea Brâului M. Domnului. Femeile însărcinate ţin ziua aceasta, ca să nască uşor.

IX. *Septemvrie = Brumărel*

14. Inălţarea Sf. Cruci. Post aspru. E bine să ajunezi până seara. Busuiocul dela cruce e bun de dor de cap. Ziua aceasta se numeşte „Cârstovul viilor“. Strugurii se coc, să dai de pomană.

15. Incepe şcoala. Să dai copilul de lunea la şcoală. In altă zi nu-i merge bine.

X. *Octomvrie = Brumar*

14. Cuvioasa Parascheva. „Vinerea Mare“. Frunzele codrului se îngălbenesc. „S'a ruşit codru pe poale“. Fetele cari vor să se mărite ţin ziua aceasta cu mare cinste.

XI. *Noemvrie = Răpciune*

1. Sf-ţii Cosma şi Damian. Se ţine ziua aceasta mai ales de cei bolnavi. Sfinţii au vindecat bolnavii fără plată.

11. Sf. Mina. Se dau acatiste pentru furturi şi pagube. Sfântul descopere furturile şi ajută mult.

Pilipii. Trei în dulce şi trei în post. In zilele de: 12, 13, 14, 15, 16, 17 Noemvrie, nu se lucrează. Nu se coase, nu se ţese, nu se mătură prin casă, etc. E tare rău de lupi.

In aceste zile cade şi Gurie care strâmbă gurile.

30. Sf. Andrei. Nu se lucrează nimic. Ies strigoii şi aduc mari neajunsuri oamenilor.

XII. *Decemvrie*

4. Sf Varnava „Barbura“ Nu se lucrează, că e rău de vărsat. Se îmbărburează copiii cu dulceaţă sau dovleac copt. Cine are miere dă cu miere. Dacă te-ai îmbărburat, vărsatul se face dulce.

6. Sf. Nicolae. Fetele mari se roagă Sfântului, ca să le ajute. Sfântul ajută mult pe fetele sărace.

12. Sf. Spiridon. Nu lucrezi nimic. Nici lemne nu tai. Sfântul fece mari şi minunate minuni.

Crăciunul. Dela 25 Decembrie până la Anul nou nu se lucrează. E rău de lingoare. Când te-o lovi dela Crăciun, cu greu îţi mai capeţi sănătatea!

* * *

Cât de bine ar fi ca babele satului să asculte de preoţii Bisericii ! Cât de multă pagubă aduc sărbătorile băbeşti !

Descântece

Credinţa în vrăji şi descântece este vătămătoare. Ce pot şti babele faţă de doctorii cari au învăţat o vieaţă întreagă ! Cu toate că doctorul vine în sat, sunt femei cari mai repede aleargă la alde Baba Gherghina sau Joiţa, ca să descânte. Când copilul mic are diaree, babele îi fac mugurei.

I. *Mugurei*

Se adună muguri de: prun, măr, păr, zarzăr, cireş, vişin, gutui, dud şi salcie. Să fie de nouă feluri. Aceşti muguri se pisează cu o muchie de topor într'o căpistere, în care s'a pus mălaiu şi făină. Când baba pisează femeia întreabă: „Ce ciocăneşti, ce bocăneşti moaşă acolo?“ Baba răspunde: „Nu ciocănesc, nu bocănesc, inima lui... N. o plămădesc“ Apoi începe: „Cum se plămădeşte aluatul în căpistere, fagurul de miere, strugurul din vie şi toate roadele în mugurii lor, aşa, să se plămădească şi inima lui... N. Cum se plămădeşte puiul în găoace, viţelul în vacă, porcu în scroafă, mânzul în iapă, iedul în capră, mielul în oaie, aşa să se plămădească şi inima lui... N. la loc. De mâncături, de apucături să-i treacă“. Se zice descântecul de trei ori. Se ocoleşte şi casa. Peste mugurii pisaţi se pune apă; la om mare, ţuică.

I se dă să bea şi se udă cu acest leac.

II. *De deochiu*

Când pe cineva îl doare capu şi se moleşeşte, se zice că, e deochiat. Se ia puţină apă proaspătă într'o cană şi cu un beţişor din mătură, sau cu o crăcuţă de

salcie, se descântă. Mestecând zice: «Ieşi deochiu dintre ochi, dela... N. Şi te du în pădure, în pustie: unde cocoş nu cântă, câine nu latră, fată mare nu joacă, popă nu citeşte. Acolo, să lăduieşti; acolo, să căsătoreşti pe... N. să-l părăseşti! Să rămâe curat, luminat, ca argintul de curat, ca steaua diu cer, ca roua din câmp, ca'n ceasu'n care s'a născut.

De o fi deochiat de fată mare, să-i rămâe capul ca tigva. Să se mire lumea de ea, cum s'a mirat ea de... N. şi l-a deochiat. De o fi deochiat de om, să-i crăpe maţele, să-i curgă, să se mire lumea de el, cum s'a mirat el de... N. şi l-a deochiat. De o fi deochiat de nevastă, să-i cadă cosiţele. Să se mire lumea de ea, cum s'a mirat ea de... N. şi l-a deochiat.

De o fi deochiat de strigoiu, de strigoaică, de lei, de leoaică, să rămâe strigoaica stearpă. De deocheturi, de mâncături lui... N. să-i treacă. De o fi deochiat de strigoiu cu ochii verzi, cu ochii negri, să ieşiţi dela.. N din creierii capului, din sgârciul nasului, din faţa obrazului, din maţe, de sub maţe, din oasele toate. Să vă duceţi în pădure'n plaiu, la fete'n raiu; că v'aşteaptă cu mese întinse, cu făclii aprinse şi cu pahare pline. Acolo, aveţi ce bea şi ce mânca. Să vă duceţi în coarnele cerbilor, în coardele mărilor! Acolo, să lăduiţi, pe... N. să-l părăşiţi! Din os în carne, din carne în piele; din piele să se spele. Să rămâe... N. curat, luminat ca argintul strecurat, ca steaua din cer, ca roua din câmp, ca'n ceasul în care sa născut, ca strugural din vie, leacul dela mine să-i fie! Leac dela M. Domnului şi dela mâna mea... N.“

Se potolesc câţiva cărbuni aprinşi, în cană pe capul bolnavului. Atunci, zice: «Cum se potoleşte focu'n apă, aşa să potolească junghiurile, cuţitele, apucăturile

dela . . . N.» Unele babe scuipă în apă, altele peste bolnav. Când scuipă pe bolnav, zic: «Toate păsărelele ling puişorii de gingăşei, de frumuşei, de mititei. Ling şi eu pe . . . N. de deochiu». Il linge pe frunte.

Cu apa descântată se udă la cap şi la buric. Bea din ea de câte trei ori. Când cască des baba şi când se duc cărbuni la fund, omul e tare deocheat.

III. *De muma pădurii*

Când copilul plânge noaptea, are lipitură, are muma pădurii. Se ia: tămâie neagră, usturoiu copt şi untură de porc negru, tăiat la Ignat. Se pisează lângă prag cu piciorul. In mână ţine un cuţit. Invârtind călcâiul, zice din gură: „U, muma păduri! Ceartă-ţi armăsăroaicele tele dela armăsarul meu! (Dă cu cuţitul în patru părţi.) Armăsarul meu să l laşi să se odihnească. Armăsăroaica ta să umble să se hupească. Armăsarul meu să doarmă, să se odihnească". Partea aceasta se zice de trei ori.

Apoi zice: „Tu duhule spurcat, necurat, nebotezat ci plecat după copii mititei. Ai plecat după copiii mititei, ca lupul după miei. Ai venit la miezul nopţii. Ai găsit fereastra destupată şi uşa descuiată. Ai găsit pe pruncul N.. adormit. Cu picioarele l-ai călcat, din somn l-ai speriat. Eu la M. Domnului m'am rugat, cu glas mare până în cer, cu lacrimi până 'n pământ, Maica Domnului a mânecat, capu i l-a tăiat, cu secerea l-a secerat, cu pisălugul de argint, în piuă de argint l-a pisat, pe . . . N. l-a scăpat. In Marea Neagră l-a aruncat şi şerpii l-au mâncat"'

Cu unsoarea aceasta, după ce a pisat în ea câţiva cărbuni aprinşi, se unge bolnavul de mai multe ori. Când îl unge zice: „Cine are cruce să vie la cruce; cine n'are cruce, să fugă de cruce".

IV. *Bubă*

Când îl apucă pe cineva o durere foarte mare de stomac, babele zic că a făcut bubă. Se descântă în apă proaspătă şi în sare. Se amestecă una cu alta. Bea din ele şi se udă. Descântă cu cuţitul aşa: „Tu bubă umflată, băşicată, turbată ai venit la . . . N. în miezul nopţii şi l-ai găsit adormit. Cu picioarele l-ai călcat, oasele le-ai sfărâmat, din somn l-ai speriat. Eu la M. Domnului, m'am rugat, cu glas mare până 'n cer, cu lacrimi până 'n pământ. Maica Domnului secerea în mâna dreaptă a luat, după duhul necurat a apucat, capu i l-a tăiat şi 'n ostrov l-a aruncat. Apa pe el a secat. Peştii l-au mâncat.

Tu bubă a lacului, bubă a dracului, bubă crăiască, bubă pisicească, bubă porcească, bubă câinească; bubă letinească, bubă ţigănească, bubă ovreiască, bubă turcească; bubă roşie, bubă neagră, bubă albastră; bubă din 99 de feluri de bube; buba tuturor lighionilor să ieşi dela . . . N.

Să ieşi din inimă, din bojogi, din ficaţi! Să ieşi cu toate junghiurile tele că la . . . N. n'ai ce bea, n'ai ce mânca; n'ai unde te rădăcina. In oasele lui . . . N. sunt numai ciulini şi mărăcini. Să te duci în fagi şi în copaci; acolo, e locul tău; acolo, să te tragi! Pe . . . N. să-l laşi curat, luminat, ca argintul de curat, ca steaua din cer, ca roua din câmp, ca'n ceasu 'n care s'a născut".

După ce a terminat pune cuţitul cu vârful în jos, pe pământ.

Credinţe şi obiceiuri

La naştere

Când s'a născut băiat e bucurie mare. La naşterea fetei e întristare. „Fetele sunt pietre de moară". Dacă

îi iese cu plin, când face apa, copilul trăeşte. La trei zile se pun ursitorile. Pe o masă în mijlocul casei, seara se pun: bani, ţuică, vin, porumb, grâu etc. Se pun cât mai multe lucruri, ca copilul să aibă parte de ele în vieaţă. Ursitorile sunt nişte fiinţe închipuite, cari făuresc viitorul copilului. Tot ceea ce este pe masă ia moaşa.

In scalda copilului se pune aur şi argint ca să fie tare ca argintul şi să aibă parte de bani. Ca să nu se deoache, i-se pune noroiu în frunte, de sub talpa piciorului. Ca să nu mai plângă des, îi dă ţâţa pe prag. După botez, e bine să meargă naşul cu lumânarea aprinsă până acasă. La anul, i se ia din moţ şi-l dărueşte cu ceva. Naşului i-se duce „plocon".

La nuntă

Odinioară, veselia ţinea o săptămână. Câte obiceiuri erau pe atunci: S'au părăsit multe... Când vine mirele să-şi ia mireasa, se pune masă mare. Se găteşte mireasa şi înainte de a pleca la cununie, se zic „oraţiile". Se pune o velinţă în mijlocul casei, îngenuche mirele de piciorul drept şi mireasa de amândouă. Stau acolo şi naşii şi părinţii. Un om mai bătrân începe:

„Ascultaţi, D-voastră,
Cinstiţi mesaşi,
Cinstiţi nuni mari,
Cinstiţi socri mari,
Puţintele cuvinte,
De rugăminte.
Că se roagă fiica Dv.
Cu plecăciune,
Să-i daţi iertăciune.
Se roagă cu smerenie
Ca să-i daţi blagoslovenie, etc., etc.

Părinţii binecuvintează pe mire şi mireasă: „Dumnezeu să vă ierte şi să vă binecuvinteze". Oraţiile se găsesc în diferite colecţiuni populare. După «oraţii» se învârteşte hora de trei ori şi merg la cununie. In biserică mireasa caută să ţină piciorul drept mai nainte, ca ea să fie mai mare în casă. După cununie sunt întâmpinaţi cu vedre pline de apă, ca să le meargă bine. Seara se pune «masă cu dar». Nunul dă cel puţin 1000 lei. Nunului în schimb i se dă: un prosop, o cămaşă de noapte; nunii: o basma frumoasă sau o fultucă. Mesenii dau 150-200 lei de familie. Petrecerea ţine până la ziuă. Câteodată, mai pun masă şi luni, seara. Lumânările se sting cu vin, Duminică, seara.

Fetele, cari vor să se mărite mai repede, cer pişcot sau turtă dulce dela cununie. Dacă la nuntă: s'a spart oglinda miresei, s'au rupt lumânările, au căzut cununiile e semn rău.

La moarte

Bolnavul să fie spovedit, împărtăşit şi să moară cu lumânare. Cine moare neîmpărtăşit şi fără lumânare e vai de sufletul lui. Când îşi dă sufletul, fereastra să fie deschisă. Mortul trebue bine păzit. Nimeni şi nimic să nu treacă peste el. Dacă trec animale peste el, se face strigoiu. In locul lui, când pleacă la groapă, se pune un bolovan, ca să nu mai ia moartea pe altcineva. In cosciug se pun bani ca să plătească «vămile». La deget are ban legat tot pentru aşa ceva. Cu mortul se merge încet: «destul o fi şi în pământ». Copilului mic i se pune şi ţâţă, omului mare covrigi. Pe piept, în mână i se pune cruce.

Pentru mort se face parastase la: 3 zile, 9 zile, 3 săptămâni, 6 săptămâni, ½ an, 1 an, 3 ani şi 7 ani. La 7 ani se desgroapă, se pun oasele într'o traistă de pânză, se stropesc cu vin şi se îngroapă din nou.

Vechimea

Inceputul satului se pierde în negura vremii. Se crede că e mai vechiu de 350 de ani. Bătrânii satului spun că Armaşul Bunea a fost împuternicit ca stăpân peste această moşie de Mihai Viteazul. Dela Armaşul Bunea se trage numele satului Buneşti. Din neam în neam, din gură în gură, ni s'a păstrat această legendă şi aşa am scris. Când a venit Bunea erau 30-40 de case pe moşia aceasta.

Din gura unor lăutari bătrâni, la o clacă de porumb, am cules cântecul acesta:

«Alei, Bunea, tu măi frate,
Cu sumanu'n spate,
Ai venit la noi,
Cu turme de oi.
Poposişi pe plaiu,
Pe dealu lu Craiu.
Stână ai lucrat
Din stejar uscat.
Şi te-ai ridicat
Mare peste sat».

E probabil să mai fi fost sat şi înainte de Bunea, întrucât pe valea Oltului şi a Argeşului s'au înjghebat primile voevodate româneşti.

Cu privire la numele satului se mai păstrează o legendă: „Nişte călători veniau cu carele dela vale. I-a apucat noaptea în apropiere de Cacaleţi. Au cerut să-i găzduiască. Nimeni nu i-a băgat în seamă! Nimeni nu i-a primit! Foarte trişti au luat drumul către satul Buneşti. Locuitorii de aici i-au primit cu toată căldura. De atunci i-a rămas numele Buneşti: Bun eşti".

Ce ne spun documentele?

In documentul dela 1575 (7083), Ianuarie, 13, Alexandru Voevod dă lui Lal şi Dragomir din Mălureni muntele Dobroneagul. In alt document din 30 Aprilie, 1576, Alexandru Voevod dă lui Dragomir bătrânul jumătate

din Dobroneagul. In documentul următor, găsim numele satului Mălureni şi al satului Zărneşti, vecin cu Buneşti:

«7108 (1600), Iunie: Documentul prin care Nicolae Voevod, fiul lui Mihail Voevod, întăreşte Vladului ocinele din Zărneştii de sus, pe râul Vâlsanului, ce le-au cumpărat: «ocină din din dealul oii a cincea parte, oricâtă se va aduna din Crucea lui Ursă, până în fântâna lui Lifoe dela Brata, dela Mălureni şi dela fraţii ei dela Şopotan, etc.»

Din aceste trei documente vedem că pe la 1600 satele: Mălureni şi Zărneşti erau înfiinţate. In documentul al treilea găsim pe Lifoe, unul din moşii Buneştilor, ceeace dovedeşte că şi satul Buneşti era înfiinţat la 1600.

In ocolniţa comunei Vălcelele se vorbeşte de Vălcu.

Numele lui Vâlcu, dela care îşi trage numele Vălcele şi numele lui Bunea, dela care îşi ia numele Buneştii, le găsim în documentul Nr. 32, publicat în „Arhiva Istorică a României", anul I, Nr. 4, pag. 31. Pentru frumuseţea lui îl dăm în întregime:

„Titori boeri schitului Vălcanii pan (jupân) Vălcul Vel Vornicu : Grigorie Vel Vistieri: Bunea logofăt Vel armaş. Titori moşteni ot Brăneşti: Ianotă, Vladu, Lifoe, Stan portărelu, Sârbu.

Adică noi, acestne moşteni, ot Brăneşti care ne am numitu adeverim: cu această scrisoare a noastră precum să se ştie: că avându dumnealor: boeri pan Vâlcul, Grigorie, Bunea logofătul cumpărători de moşie la satul Vălcăniţa: dela dumnealor pan Stan i Spincul din Târgovişte, şi plimbându-se peste moşia dumnealor: au urcat şi la moşia noastră, la vârful Vâlcani şi văzându acel locu aşa frumos; au dat Dumnezeu gându ca să facă sfânta mânăstire: şi ne fiindu moşia a dumnealor: au întrebat pe oare cineva din oameni: a cui este moşia pe

acel vârfu frumos: le au spusu cinevaş că este a moştenilor Brăneşti: dumnealor auzind aşa, au venit la noi şi neau întrebat: moşilor a dumneavoastră este moşia pe acel vârfu al Vălcani. Noi am spusu că este a noastră. Dumnealor: au zisu: nu ne veţi vinde noo acel vârfu ca să facem o sfântă mânăstire: dar noi auzindu că vor să facă sfântă mânăstire, ne am adunat cu toţii şi amu vorbitu de vor vrea să ne primească şi pă noi: titorí: noi vom da şi mai multu nu numai: acel vârfu: dar dumnealor: au zisu noi nu lepădăm pre nimenea: din cei ce vinu cu dragoste către Dumnezu: că Dumnezeu are multe sălaşe gătite: cărora după faptele lor cele bune: dar noi auzind aşa ne am tocmitu: ca să ne scrie şi pe noi la titornicie: şi ne au scrisu: şi le amu dat de a noaştră bună voe dela piscul Tătarului: dela râpă pe apa Vâlcani în susu până la piscul Grecilor: şi până în scursura văii Câinelui: şi până în fântâna sărată: în hotaru Rudulenilor: şi pe apa Vărsăturii în jos, prin gura văii Ursului şi prin poalele Mesilor lui Nikifor şi prin gura văii Tisei şi prin poalele pădurii, prin satu: până iarăş la malu Tătarului: la.. i la apa Vâlcani: Şi am datu această scrisoare la mâna dumnealor boerílor: ca să ne fie de bună credinţă şi să se ştie: şi feciorii noştri: pentru ce este dată această moşie: că este dată: pentru vecinică pomenire: şi ne iscălimu: mai josu: pre nume: şi punemu şi degetele: în loc pe pecete:

0+7130 (1622) meş. ap. 23 (Aprilie, 23).

Şi am scrisu eu Proca logofătul: Şi am dat noi: +eu Vranu,+eu Vladu Lifoe,+eu Stan portărel,+eu Sărbu: eu popa Toader: eu Pavel sticlaru adeverezu: eu Stan sticlaru adeverezu: eu Şerban ot Vălcana adeverezu: Şi am scrisu eu popa Toader ot Vălcana, cu

zisa lor. Pătraşc postel ot Târgovişte, adeverezu: Vasile postelnicu adeverezu: Tănase postelnicu ot Coţăeni adeverezu: Oprea postelnicu ot Săteni adeverezu».

Din acest document vedem că boierii: Vălcul, Grigorie şi Bunea au fost iubitori de Dumnezeu şi de Biserică. In documentul care urmează, găsim numele mai multor sate, între cari şi Buneşti:

«Zic de megiaşii adeveritori ai lui Mihail Stolnicelul ot Zărneşti şi ai Apostului ot Buneşti (anume: Stoica Stolnicelul ot Vălcele, i Stan ot Bădeşti, i Ţalapie Roşu ot Zărneşti, i Dragomir ot Bohari, i Dragotă ot Buneşti, i Dragomir ot Dobrogostea) ca să caute şi să adevereze aceşti şase megiaşi: fost-au vândut Popa Stoica şi feciorii lui anume Ţalapie şi Pătru din partea lor din moară a patra parte lui Mihăil moşu lui Mihăil, au nu i-au vândut. Şi iar să adevereze: vândut-au Popa Stoica şi feciorii lui partea de ocină a Bârzei feciorul Manei Bătrânul,lu Mihail moşu lui Mihail: au nu i-au vândut. De va fi vândutu Popa Stoica şi feciorii lui într'acesta chip aivă aş ţinea Mihăil cu pace de către Apostolul. Iar să nu va fi vândutu să n'aivă Mihăil nici o treabă, însă precum vor adăvăra aceşti şase megiaşi cu sufletele lor pre sfânta dereptate, aşa să i se tocmeasca şi ziuoa.

Vel Portar din scaun Târgovişte. Mi. Di. Pis.

7174 (1666, Aprilie, 30)

(ss) Io Radul Voevod (pecete)".

Deci, la 1666, satele: Buneşti, Zărneşti, Bohari, Vălcele şi Dobrogostea erau în fiinţă.

Dintr'un hrisov dela 1661 se mai vede că Bunea logofătulul vinde lui Anghil cănipiştea dela Ulei — Mălureni. In alt hrisov cu data de 3, Septembrie, 1753, vedem că Gheorghe şi Stan feciorii lui Bunea (ot Buneşti) „zălogesc şi partea lor din muntele Dobroneagul".

Intr'un hrisov dela 1726 găsim că Mihalcea şi Iane au fost feciorii Gherghinei. In catagrafia Episcopiei Argeşului, din 1808, găsim ca preoţi în Buneşti pe: Iane, Mihalcea şi Mihai.

La lumina acestor documente, credem că satul Buneşti era înfiinţat la 1600.

N. B. Parte din date şi documente mi-ai fost puse la îndemână de d-l învăţător Nicolae Cristescu, din Mălureni-Argeş, căruia îi aduc mulţumire.

Glasuri din ruine

Tobari

La capul Piscului, a fost pe vremuri un sat tătăresc cu numele de Tobari. Aşa ne-au spus bătrânii. Drumurile satului au fost pietruite cu bolovani. Şi astăzi, după atâţia ani, plugarii când ară câmpul dau peste bolovani. Acum vreo 80 de ani se vedeau bine ruinele unui han tătăresc. Era un fel de cetăţuie cu ziduri groase, cu beciuri de bolovani: unul şi unul. In aceste beciuri se schimbau caii dela poştă, când venea „deligenţa", dela Piteşii sau dela Curtea-de-Argeş. In jurul acestui sat erau şi nişte movile de pământ.

Astăzi, din această zidire, n'au mai rămas decât câteva grămezi de bolovani

Biserica din Robu

Cea dintâi biserică, despre care pomenesc strămoşii, a fost în Robu. Cu totul altfel era împărţit satul pe acele vremuri. Lucrul acesta se poate vedea după cele două biserici: una în Valea Moşului şi alta în Robu. Credem că şi poporul era adunat în jurul acestor locaşuri de închinare.

Biserica din Robu a fost aşezată pe o poiană înconjorată de pădure. Că a fost de cărămidă, sau de

lemn, nu se ştie. Nişte oameni, săpând odată, au găsit pe locul unde a fost biserica, o cădelniţă. Astăzi, nu se mai cunoaşte nimic.

Din neam în neam s'a păstrat legenda următoare: „Pe timpul lui Mihai Viteazul, în Vinerea Patimilor, sau în noaptea Paştilor, când tot creştinul merge la biserică, au venit Turcii şi au trecut prin sabie tot ce au găsit în biserică. Nimeni n'a scăpat cu zile! Dela cel din urmă sătean până la preotul slujitor, toţi au pierit tăiaţi de sabia nemiloasă a Turcului. Ce jale şi durere a fost atunci în sat!"

Păcat că n'avem nici o slovă care să ne grăiască despre acele cumplite vremi de bejenie!

De atunci a rămas numele dealului... Robu.

Biserica din Valea Moşului

Constantin Dima, care a făcut parte din pandurii lui Tudorică din Vladimirii Gorjului, a mărturisit până la moarte că a pomenit zidurile acestei biserici ca de un metru. Despre cea din Robu a spus tot ceea ce am scris mai sus.

Năstase Lifoe, feciorul lui Radu Lifoe, care a murit în vârstă de 107 ani, a spus că a văzut cu ochii parte din zidurile bisericii din Valea Moşului. Se crede, după toate acestea, că biserica a fost de zid. Locul unde a fost biserica se găseşte în „ograda" cu pruni a unui locuitor. Pe locul unde a fost sfânta masă este uu măr. Şi aci, ani de-a-rândul, ni s'a spus că a fost un sfânt jertfelnic. La rădăcina mărului se află câţiva bolovani şi câteva cărămizi. Sătenii, arând pe acolo, au adunat toţi bolovanii. Un cântăreţ bătrân, I. Rădulescu, care a murit în vârstă de 90 ani, ne-a spus că a văzut o icoană de lemn de păr, jugrăvită „cu trei sfinţi arhierei" şi că a auzit pe preoţi că este dela V. Moşului. Această icoa-

nă s'a păstrat în podul bisericii parohiale până mai încoace. Carii o mâncaseră de nu se mai putea folosi. Dela reparaţia bisericii, nu se ştie ce s'a făcut.

Ca copii, jucându-ne pe sub mărul pomenit mai sus, am găsit o iconiţă cu chipul Maicii Domnului. Era făcută din alamă. Chipul după ea era făcut dintr'un fel de

Maica Domnului

smalţ colorat. Cu venirea Nemţilor ni s'a luat. Chipul Maicii Domnului era aşa cum este făcut aci.

Se crede că la această biserică a slujit Popa Ţalapiu, în a doua jumătate a secolului XVII.

Schitul Buneşti

In apropierea bisericii parohiale, spre Gârcia, a fost pe vremuri un schit. Biserica schitului era de lemn. Chiliile au fost, peste drum, în apropierea primăriei. La bi-

serică slujiau nişte călugări. După slujbă, peste săptămână munciau în petecul de pământ din jurul chiliilor, până în gârlă. Sătenii nu vedeau cu ochi buni pe aceşti călugări. Bătrânii spun că erau Greci şi că nu înţelegeau slujba lor. Intr'o bună zi, pe când călugării se aflau după milă prin satele vecine, câţiva oameni mai curajoşi s'au dus şi le-au dat foc la chilii. „Cu vremea, ziceau ei, aceşti călugări se fac stăpâni peste noi. Destul am suferit de când au venit ei!".

Când s'au întors în sat şi când şi-au văzut călugării chiliile arse, s'au supărat foarte mult. Ce puteau face faţă de îndârjirea poporului? Au pus, se zice, epitrahilele de gât, au îngenunchiat, au aprins tămâie şi lumânări acolo pe cenuşa chiliilor şi au blestemat pe răufăcători. După aceea au plecat din sat. Până astăzi, este credinţa că petecul acesta de pământ din uliţa Bisericii şi şosea are parte de pustietate. Blestemul călugărilor e lucru mare...

Nişte oameni bătrâni spun că au dat de nişte lemne arse în pământ. Probabil să fie din lemnăria chiliilor. In locul schitului, pela 1750-1800, s'a ridicat o biserică lungă de lemn. Această biserică a avut o singură turlă. Hramul ei a fost Sf. Nicolae.

Biserica Cuvioasa Parascheva

După 1800, în locul bisericii de lemn, de mai sus, a fost clădită altă biserică de zid. Era în formă de corabie, cu o turlă şi învelită cu şiţă. După actele aflate în arhiva primăriei, am cunoscut că hramul ei a fost Cuvioasa Parascheva. Clopotniţa era aşezată deosebit în faţă. Când venia lumea la biserică, urca pe coasta lui Stroe şi trecea pe sub clopotniţă. In catagrafia Episcopiei Argeşului din anul 1808, publicată în revista Bise-

rică Ortodoxă Română Nr. 9, din Iunie, 1922, pag. 684, găsim scris:

«Buneşti, una biserică de zid. Preoţii: Mihai, Iane, Mihalcea. Diaconi: Luca, Ilie».

La această biserică au slujit: Popa Marin, Popa Sâma, Popa Ilie, Popa Stan, Popa Şerban, Popa Cosma, Popa Ghiţă, Diaconul Luca, Ilie, Matei, Din, etc. Morţii se îngropau în jurul bisericii «la Stroe'n deal». Biserica aceasta a durat până la 1879. S'a dărâmat şi s'a construit cea de azi.

La conacul moşiei Jianului

Moşia aceasta a stăpânit-o Iordache Ungurelu. După moartea lui, cocoana Maria a căsătorit o fiică a sa cu Pitarul Ştefan Jianu, din Caracăl.

Intreaga moşie se compunea din trei trupuri: Bohari, Buneşti şi Zărneşti. Poate să fi fost 5-600 pogoane. Pitarul Ştefan Jianu în calitate de zestraş intră în posesia acestei moşii. Conacul moşiei era la V. Moşului. Cei dintâi arendaşi au fost: Petre Mănescu, Ivan Boşneag, Nicula Grecu şi Sterea Lăzărescu. Cel din urmă, pela 1876, a fost Cristache Ciumăgescu. Arendaşii locuiau la casa moşiei. Boierul «Fană Jianul», cum îi ziceau oamenii, venia din când în când. Arendaşii făceau ce voiau. Ce petreceri erau la conac! Boerul Nicula Grecu avea binoclu. De acasă urmăria oamenii pe câmp. Seara le plătia după cum lucrau. Ii ziceau că are «spiriduş», de-i spune totul. Intr'o vreme Logofătul Tache dela Crânguri avea opt cazane de fabricat ţuică în livezi, la Valea Moşului. Banii îi împrumuta dela Ioniţă Friptu dela Valea Nandrii. Ca povarnagii a avut pe: Hristache Lifoe şi Năstase Lifoe. Buţile erau puse la rând şi acoperite cu rogojini.

Moşia Jianului avea venit frumos. Tot pe moşie

erau trei mori de apă. Totul era în mâna arendaşilor.

In anul 1842, prin ocolniţa iscălită de Subcârmuitorul Petre Rătescu, se repartizează lui Ştefan Jianu, toate cumpărătorile la un loc. Ştefan Jianu, văzând că nu alege nimic cu moşia, se hotărăşte s'o vândă. Arsene Matei Mincă, din Buneşti, cumpără întreaga moşie cu 12.000 lei, în anul 1876. Drept mulţumire lui Dumnezeu ridică o troiţă de zid şi o cişmea la Valea Moşului.

La 1864, pe moşia Jianului au fost delimitaţi 10 clăcaşi. Singur Ion Dima a fost recunoscut ca proprietar, în baza actului următor:

«Adică eu cocoana Maria a răposatului Iordache Ungurelu, dat-am adeverinţa mea la mâna Dimii Niţulescu sin Vasile Niţulescu, care se trage din Moşu Ţalapiu, precum că se ştie, că vânzând numitu Dima o sfoară de moşie lui Dumitrache Mănescu ohamnicu, făcându-i trebuinţă de bani. Au făcutu legătură ca să-i dea numai şase zile de clacă şi încolo zeciuială, din zece una, ori din ce va avea pe această moşie, cât va trăi neam de neam şi copii de copii. Apoi numitu nu au ţinut-o ci au vândut-o lui Ivan Boşneagu, din Piteşti; la care viindu numitul Boşneagu ca să stăpânească moşia au făcutu supărare Dimii, ca să ia zile de clacă douăsprezece. Şi Dima l-a trasu în judecată la dumnelor boieri ispravnici, in Piteşci, de s'au judecat şi l-au rămasu pe Boşneagu şi l-au îndatorat ca să-i dea banii înapoi. Aşa eu mai avându alte făşi de moşie m'am legatu de numitulu Dima de mi-au vândut-o mie încredinţându-l cu acest înscrisu la mână că nu-l voiu supăra mai mult decâtu şase zile de clacă. Şi încolo, din pruni, din porumbu, ori din ce cu zeciuială, din zece una, atâtu în cătu şi copiii mei neam de neam, nici pe dânşii iarăşi neam de neamu, lar întâmplându se ca să-l su-

păru mai multu slobod este de a-m da banii înapoi şi eu să-mi primesc făr de nici o judecată, ca una ce singură mă legu cu acestu înscrisu al meu. Şi pentru mai adevărată adeverinţă m'am iscălitu însum eu, ca să se crează. 1817, Mai, 10.

(ss) Mariea Ungurelu

(ss) Eu Vasile Moncea, om bătrânu, otu satu Buneşti, martor.

(ss) Eu Matache scriitor, cu zisa numitei adeverezu.

Din cuprinsul acestui act vedem că moşia Jianului dela Valea Moşului a fost la început a lui Dima Niţulescu. Jianca astăzi se găseşte în mâna mai multor săteni.

Sub ocupaţia rusească

1828—1834

In timpul Regulamentului Organic boerii aveau multe drepturi. Ţăranii erau la mâna lor. Zilele de clacă se înmulţiau din an în an. Pentru ajutorarea populaţiunii sărace, în timp de foamete, s'au înfiinţat prin sate «pătule de rezervă». Aci, fiecare sătean era dator să aducă, în anii de belşug, un număr de baniţe de porumb. In Buneşti au fost două pătule de rezervă. Erau lungi pe câte 18-24 de furci. La început, erau aşezate în partea de răsărit a bisericii; mai la urmă, au fost mutate în partea de miazăzi a locului pe care se face târg la Sf. Gheorghe, în fiecare an.

Cu toată paza, noaptea veniau răufăcătorii, aşterneau ţoale pe dedesupt şi loviau cu maiul în gratia pătulului. Boabele cădeau grămadă pe ele. Le strângeau, le luau la spinare şi «p'aci ţi-e drumul» în întuneric.

Se făcea jalbă. Venia ispravnicul cu diligenţa. Satul tremură înaintea lui. Nu se putea dovedi nimic. Ne-

înţelegerile dintre oameni se judecau de preot şi trei aleşi. Ca dare se plătia pe atunci 30 de lei de familie pe an.

O poveste cu ciuma

Pe la 1812, ciuma bântuia grozav. Muria lumea pe capete. Nu era casă în care să nu se coboare jalea şi durerea. Morţii nu se mai îngropau la biserică, ci pe câmp, pe dealuri.

Joiţa, soţia lui Dima Niţulescu, era bolnavă greu de ciumă. Ii era tare frică de moare şi îi părea rău de cei şase copii mici ce-i rămâneau în urmă. S'a culcat. Peste noapte a visat un vis ciudat. Dimineaţa, când s'a sculat a spus visu plângând: „Se făcea că a venit la noi în casă o femeie bătrână, bătrână... şi urâtă nevoie mare... Era îmbrăcată numai în zdrenţe. După gât purta o traistă mare, făcută numai din petice. Nu semăna la coloare unul cu altul. Traista era plină cu ceva, căci era înfoiată. Bătrâna a zis: „Am venit la tine, Joiţo, să te iau! Găteşte-te de plecare!" Eu am început să plâng şi s'o rog: „Mai lasă-mă, te rog, căci îmi rămân în urmă şase copii, toţi mititei. Şi... tare rău o vor duce în lume fără mamă!" Faţă de stăruinţele mele baba a zis: „Să vedem, dacă nu te găsesc scrisă pe bilet te mai las!" A deşertat traista în pat. Erau în ea numai bilete albe, scrise cu slove negre. Le-a căutat unul câte unul, până ce durere... a găsit şi pe cel cu numele meu: Joiţa. „Iată, zice, eşti scrisă. Nu mai e chip de scăpare!" Nu pot să te las! Până mâine la prânz te afli moartă!" Baba a plecat şi m'a lăsat plângând. La plecare am întrebat-o: Unde te duci?" „Mă duc, a zis, la Popa Nicolae din Vălcele, tatăl lui Popa Căniţă. De aci trec la Scărloeşti, Băiculeşti şi stau trei săptămâni". Mă uitam după ea. Şi ştejarii şi fagii se dideau

la o parte din calea ei. La râul Argeşului, când a sosit, apa s'a dat la o parte şi a trecut pe uscat. M'am uitat după ea până ce am pierdut-o din ochi!"

După ce a povestit visul, s'a întors la perete şi a închis ochii . . . Mormântul ei se află pe poiana de sub viile Craiului. La capul ei îşi flutură frunzele lemnul Domnului.

Sub ocupaţia germană

1916 — 1918

Pe la jumătatea lui Noemvrie, 1916, se auziau bubuituri de tun la Argeş. Locuitorii din comunele Vernești şi Valea Danului au fost găzduiţi în Buneşti. Au venit cu ceea ce au putut lua în căruţe, ca să scape de prăpădul tunului. Peste câteva zile, vine ştire la primărie ca tinerii, trecuţi de 18 ani, să plece în Moldova. Ce groază era atunci! Se auzia că Nemţii omoară flăcăii şi fetele Părinţii îşi ţineau fetele ascunse prin beciuri, prin buţi şi prin fânării. Hainele şi lucrurile de mâncare erau ascunse. Din Buneşti au plecat mulţi la Moldova. Când au venit Nemţii, fiecare sătean avea la poartă un petec de pânză albă. Cum au intrat în sat, au început să caute pe soldaţii noştri. N'a rămas colţ necercetat. Şi prin podurile caselor s'au urcat. Erau tare flămânzi. Ochii lor erau numai după: unt, brânză, ouă, untură, lapte, etc. La Merişani s'a aşezat «comandatura». Primar sau cum îi ziceau ei Bürgermeister, au pus peste satul acesta pe Marin Mihăilescu El locuia în casele naşului său, Gh. Enescu. Ştia să vorbească nemţeşte şi se înţelegea de minune cu Nemţii. Ce mult îl iubeau ei! Toate actele dela primărie purtau iniţialele: M. V. R. Deşi în sat erau 40 de cazane pentru fabricat ţuică, totuşi — prin dibăcia primarului — au fost ridicate de Nemţi numai

9, şi acelea vechi. Cei cu cazane, au despăgubit băneşte pe ceilalţi şi pe ale lor le-au ascuns. Nemţii luau aramă, alamă, clopote, cazane, piei, curele etc. Arhiva primăriei, a băncii şi a bisericii a fost îngropată în biserică. Policandrul cel mare împreună cu clopotul au fost ascunse la St. Stroe, în beciu. Nemţii au luat dela biserică un clopot. Zilnic cărau din sat: ouă, lapte, untură, nuci, fasole, prune, pânză, lână, buţi, butoaie, etc. Mai în urmă au ridicat din sat: boi, vaci, viţei, oi, porci, etc. N'a scăpat familie până ce n'a dat ceva. Şi astăzi, mai au oamenii Bonurile date de Nemţi, pentru ceea ce li s'a luat. La mulţi porcul de Crăciun a fost luat după foc, când îl pârliau. Tinerii şi bărbaţii, în stare de a purta arma, au fost trecuţi în matricule la comandatură. Pe lângă «Personal Ausweis», fiecăruia i se mai da şi o foaie roşie, pe care trebuia s'o prezinte lunar la viză, la Merişani, sau la Curtea-de-Argeş. Ca să mergi cu ceva alimente la Piteşti sau la Bucureşti, trebuia să ai „Ausweis" dela comandatura respectivă. In timpul muncilor agricole, Nemţii scoteau pe oameni cu forţa la lucru. In unele părţi au arat ei. Prunele, merele, perele şi dovlecii le cumpărau pentru marmeladă. Totul era cărat cu căruţele la Merişani. Aci se cântăria şi se plăla Kgr. Reparaţia drumurilor şi a şoselelor se făcea de oameni. Noaptea, ziua trebuia să fii în picioare la glasul Neamţului. Cine nu se supunea era vai de capul lui!

Pe vremea Nemţilor, venia lumea la biserică. S'a făcut şi şcoală cu copiii. Administratorul de plasă era faţă la examen. Intr'un timp, nişte Nemţi au luat cutia cu Sf. Taine dela biserică şi au vărsat-o jos!

Sub călcâiul Neamţului sătenii au stat doi ani. Toată lumea era tristă şi supărată. Către sfârşitul lui Noemvrie, 1918, Regele Ferdinand I şi M. S. Regina Maria

au intrat în chip triumfal în Bucureşti. Ce bucurie era atunci!

Situaţia Economică

Locuitorii din Buneşti sunt moşneni. Cei mai mulţi au câte 1-2 pogoane la câmp şi 3-4 la pădure. Singurul lor izvor de venituri este ţuica. Se fac prunele, e bucurie! Starea materială a celor mai mulţi este mijlocie. Câştigă 5-6000 mii lei pe prune şi cheltuiesc 3-4000 mii lei cu întreţinerea. Părăluţe frumoase câştigă la păduri, la mangal. Cultura pământului o fac aşa cum au apucat dela părinţi. In cultura pomilor au mers un pas mai departe. Izlaz comunal nu este. Un singur bâlciu se face în sat, în fiecare an, la Sf. Gheorghe. Vreo 7-8 inşi fac un comerţ mai întins şi au o stare materială mai bună. Din cauza uşurinţei cu care s'au aprobat împrumuturile la bancă, mulţi sunt datori. Vreo 5-6 inşi sunt datori până în 100.000 lei. Restul satului sume mai mici. Cu banii au cumpărat pământ şi au făcut negustorie. Multe bătrâne îşi plâng soarta, când văd că nu mai pot ridica nici un franc din bancă. Credem că viitorul va fi mai bun!

Primăria

Inainte vreme primăria a fost în curtea bisericii, unde era cuptorul de uscat prune. In anul 1900, s'a construit actualul local din cărămidă, cu trei camere. S'a reparat şi s'a învelit cu şiţă în 1924, cu 6530 lei, adunaţi dela oameni. Cei mai însemnaţi primari, până acum, au fost: P. Drăguţescu, Ghiţă Cucu, Stan Neluţ, D. Ionescu, D. Bulescu, Gh. Enescu, C. N. Ionicescu, C. Voica, T. Cuculescu, T. T. Cuculescu, I. Gh. Diaconu, I. Dragomirescu, etc. Primarul de astăzi este d-l C. N. Ionicescu. Notar, Gh. D. Bulescu. Secretar şi casier,

Fănică Drăguţescu. Pază în comună o fac guarzii comunali: D. Zinca şi Gh. St. P. Radu, plătiţi de oameni cu câte 300 lei lunar.

Bugetul comunei pe 1933—34 are la venituri suma de: 134.465 lei şi la cheltueli: 133.812 lei.

In anul 1875 comuna Buneşti a fost alipită la Cacaleţi. In anul 1930 au funcţionat în comuna Buneşti două primării: Buneşti şi Valea Mare. In 1931, iarăşi a fost alipită de Cacaleţi. Arhiva primăriei se păstrează bine.

In ea găsim actele de stare civilă încă dela 1837. Pe pereţi sunt chipurile familiei Regale şi ale diferiţilor bărbaţi politici. Cu poşta satul ţine de Agenţia poştală Merişani. Factor poştal este T. Duţă. Scrisorile se împart de factor şi de guarzi. In comună nu este telefon şi se simte mare nevoie.

Percepţia

In Buneşti este reşedinţa Agenţiei a III Zărneşti, care ţine de Percepţia II rurală, Piteşti. N'are local aparte. Funcţionează în primărie. Are casă de bani proprie. Titularul Agenţiei este d-l Gh. Mocanu. Intre cei dintâi perceptori pomenim pe: Badea Dic, I. Caiefescu, D. Bucii, Nicolae Dumitrescu, I. Dobrescu, etc. Badea Dic nu ştia carte. Când primia banii crestă pe „răboj". In sat erau pe atunci 30—40 de case. Numărul contribuabililor este de 340. Venitul agricol după rol este de: 217.170 lei. Din vânzarea ţuicii, Statul încasează anual: 150—200.000 lei. Dela vin, 5—600 lei. La contribuţiuni directe debitul anual este de: 100.631 lei.

Oamenii îşi plătesc dările. Dacă perceptorul vine cu o vorbă bună, adună sumă frumoasă.

Banca populară „Buneşti"

S'a înfiinţat în anul 1904, din îndemnul tânărului N. I. Rădulescu; astăzi Preotul N. I. Rădulescu-Dichiu. Pe atunci era student la Teologie şi învăţător în sat. Din consiliul de administraţie făcea parte: Gh. Enescu, preşedinte; T. I. Cuculescu, casier; C. M. Cuculescu, contabil şi câţiva fruntaşi ca membri. La început lucrurile au mers greu, până ce oamenii au înţeles de cât folos poate fi un asemenea aşezământ. Pornind cu o sumă mică banca a înflorit an cu an. N'avea local propriu. Ba pela primărie, ba prin case particulare a funcţionat şi era greu.

Conducătorii—în deplină înţelegere cu sătenii—au pus la cale cumpărarea unui loc, în centrul satului, pe care să clădească local propriu. S'a cumpărat locul, s'a împrejmuit şi în 1915 s'a clădit pe el o magazie mare pentru cereale. Când era lipsă, banca aducea porumb şi vindea pe un preţ mai mic. A adus de multe ori şi făină şi sare. In anul 1926 s'a zidit localul de bancă.

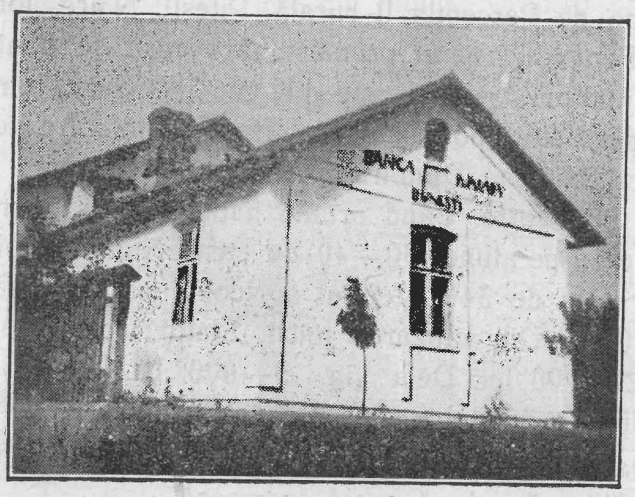

Banca populară „Buneşti"

Localul are: sală de primire, cameră pentru casier, sală mare pentru serbări şi două camere mai mici. Sala pentru serbări are nişte balcoane pe sus, de unde se poate privi foarte bine la serbări, şezături, etc. Mai toate serbările se dau aci. Răposatul Gh. Enescu zicea: «Să depărtăm tineretul de cărciumi! Aici, e bine pentru el!» Cât de mult a alergat el, până ce a văzut localul terminat. I-a ajutat Dumnezeu să-l vadă gata şi a luat parte la serbări şi la şezători.

Căminul cultural dă serbările tot aci. Sala cea mare se dă şi la nunţi. Bineînţeles, ginerele dă o mică sumă de bani. Banca are două case de bani băgate în beton. La ele se intră pe o uşă de fier. E făcut în aşa fel ca în caz de foc să nu se strice nimic. In sala cea mare sunt şi scaune lungi pentru popor. Banca mai are şi chipul lui Fotin Enescu turnat în bronz.

Pentru local s'au cheltuit: 229.146 lei şi este complet achitat. In consiliul de administraţie de astăzi este: D-l D. Enescu, preşedinte; C. I. Rădulescu, Vice preşedinte şi casier; Gh. D. Bulescu contabil şi câţiva săteni, membri.

Capital social este: 1.521.679+85,036 lei.
Depunători sunt: 286.
Depuneri : 642.640 lei.
Fond de rezervă : 180.436+9457 lei.
Imprumuturi : 2.658.449 (2.702 655) lei.
Debitori sunt : 238.
Fond de prevedere : 68.679 lei.
Diferite fonduri: 87.857 lei. / 25.000 lei. / 11.083 lei. / 17.261 lei.

Banca mergea bine. Cu ajutorul ei mulţi şi-au întemeiat gospodării frumoase şi şi-au măritat fetele. Da-

că s'ar fi dat împrumuturile cu mai multă prevedere, mai bine ar fi fost. Cine a luat bani, astăzi, nu-i mai aduce înapoi. Câţi bătrâni, câte văduve au adus aci banul lor muncit cu sudoare! E mare păcat, să nu-l aibă la zile negre. Cu noua lege a conversiunii şi cu data de 15 Noemvrie, 1934, credem că şi banca aceasta va păşi pe o cale înfloritoare.

Jandarmeria

In apropiere este judecătoria rurală Stroeşti. Procesele mari se judecă la Piteşti. La puţini oameni le plac judecăţile. Majoritatea au frică de legi şi se supun autorităţilor. Crime se întâmplă rar. Mici furturi se mai fac. In sat este reşedinţa secţiei de jandarmi Zărneşti. Şef de secţie este d-l Plutonier major Mihail Bololoiu. Tot aici este şi postul de jandarmi Zărneşti. Şef de post este d-l Plutonier Marin Tiugan. Cu venirea jandarmilor, în sat domneşte mai multă linişte. Soldaţii fac patrulări regulat. Niciun jandarm nu intră în cărciumă să bea. Aceasta este o notă frumoasă. Din când în când vin la biserică. La sărbătorile naţionale iau parte cu celelalte autorităţi la sf. slujbă. Zilnic stăruesc asupra curăţeniei şi disciplinei. Duc o luptă frumoasă şi contra sectanţilor, când vor să păşească în sat. N'au local propriu. Stau cu chirie. In grădină, în localul secţiei şi al postului este o frumuseţe!

Activitatea politică

In comună se fac de obiceiu alegerile de primar. Atunci, e oarecare frământare între săteni, întrucât vor să pună în fruntea lor un om de iniţiativă, un om care să aibă grijă de nevoile comunei. La alegerile generale domneşte între ei ideia că partidul care a venit la cârmă acela să fie ajutat. Pe toţi îi auzi: „Să încercăm şi

pe aceştia!" In sat sunt patru organizaţiuni politice, conduse de fruntaşii satului, şi anume: Liberali Ducişti, Ţărănişti, Liberali Georgişti şi Agrarieni. Fruntaşii îşi dau seama de ceea ce însemnează vot. Majoritatea sătenilor n'au educaţia politică. Se iau azi după unul; mâine, după altul. Va mai trece timp până ce îşi vor da seama de importanţa votului.

De altfel sătenii sunt liniştiţi şi iubesc pe M. S. Regele Carol al II-lea.

Ce citesc sătenii?

Ca paznic al sufletelor deseori am vizitat sătenii, pe la casele lor. Am stat cu ei de vorbă şi am văzut care este hrana lor sufletească. In toate casele, aproape, se găseşte Epistolia. Nu este canonică. Ca lectură morală este îngăduită. Se citeşte şi parte din oameni o ştiu pe dinafară. In tot satul sunt zece Biblii. Noul Testament a pătruns în mai multe case şi se citesc cu plăcere. Sătenii n'au de unde să cumpere Biblii ieftine. Păcat că şi N. Testament costă mult! De când a venit Ieromonahul Nicodim Mândiţă cu cărţi dela Oastea Domnului, au pătruns prin casele oamenilor cărţile Pr. Trifa. S'au găsit: Călătoria la Ierusalim, Intraţi în Oastea Domnului, Acatistier, Cărţi de rugăciuni, Vieţele Sfinţilor, Oglinda inimii, Vieaţa Sf. Filoteia, Paraclisul Maicii Domnului, Ceaslovul mic, Psaltirea, etc. Oamenii bătrâni citesc pe Psaltire şi Ceaslov.

Cei ce ştiu carte mai au: Calendarul pe 150 ani cu zodiile, Carte de vise şi Carte de semne. Copiii dela şcoală. îşi procură un Prohod şi o Carte de cântece de stea.

Cei cari au trecut prin şcoală mai au şi cărţile de şcoală. Din când în când citesc pe ele. Tinerii şi

elevii din cursul supraprimar citesc cărţi din biblioteca şcoalei, a bisericii şi a căminului. Cărţile de poveşti, de basme, de agricultură, de istorie şi de higenă sunt căutate mult. Vreo 7 — 8 săteni primesc revista „Satul". Vreo 15 săteni primesc „Ţărănismul". Vreo 4—5 primesc „Drum nou". In biserică sătenilor li se împarte gratuit revista „Lumina pentru toţi". Luminătorii satului citesc: „Albina", „Păstorul," Bis. Ort. Română", „Şcoala şi viaţa", „Universul", „Dimineaţa, etc.

Cuvinte întrebuinţate în limbă

A

Abubă: bubă rea, dalac; a făcut a bubă.
Acsâz: taxă pe băutură; plăteşte acsâzul.

B

Bală: copil născut de curând; o bală de fată.
Blodogoreşte: spune vorbe fără să înţelegi.
Blendărău: flăcău înalt şi neîndemănatic.
Bolboră: volbură; culege bolboră la porci.
Boţoroagă: ceva rău; faptă rea; necaz.
Boroboaţă: boaţă, necaz mare.
Bombonesc: vorbesc încet.
Boroboc: un butoiu mare; boloboc.
Bugean: copil nespălat, mucos.

C

Ciufuit: l-a luat de păr; l-a ciufuit.
Cenac: vas de pământ; castron mai mic.
Ciortan: picior fript de pasăre.
Chiţoran: chiscan, şoarece mare.
Chişer: lanţ gros cu pană de târît buşteni.
Cihşai: pământ nisipos, uşor.
Canun: suferinţă mare; de trei zile în canun.

Claţă: clanţă; fierul de broască.
Corlon: Zidăria care ţine cazanul.
Cotumpleţ, cotrompleţ: o bucată de lemn.
Capiu: zăpăcit; de colo până colo.

D

Dugos: nesuferit; de abia scoate vorba.
Deşuchiat: nu-şi dă seama ce face.

F

Farfaratic: vorbeşte multe; nu ţine vorba.
Fumăraie: fum mult.
Fultucă: pernă mică, cusută frumos.
Fluştuc: ceva mâncare de dimineaţă.

G

Gârtan: gât lung şi gros.
Ghelbeş: îngălbenit; galben de boală.
Gioarsă: cuţit, coasă, secere veche.
Giorsăesc: cosesc.

H

Harcea-parcea: prăpăd; stricăciune mare.
Hartan: picior de pasăre fript.
Harababură: lucruri aruncate fără rost.
Hârcăit: scărpinat; s'a hârcâit şi a dat sânge.
Hondrăneşte: spune multe şi de toate.
Hurdubae: casă veche.

I

Imbomborat: înnorat; e gata de ploaie.
Imbăşinat: speriat; l-a îmbăşinat albinele.
Inhăiburat: îmbrăcat cu haine multe.
Insămărat: încărcat cu mult bagaj.
Inchinat: bun de posne; tare închinat.
Infăinat: pudrat prea mult.
Igzamen: examen; merge la igzamen.

J

Jărăgaiu: jar mult; foc mare.
Jurat: om afurisit; om rău.
Jneap: o bucată; un jneap de turtă.

L

Lioarcă: ud până la piele.
Lighineală: prea multă gătează a feței.
Lincăre: bea câinele apă; spală rufe.
Lălâie: nesimțită; merge trașca fleașca.

M

Mocofan: prost; știe numai să mănânce.
Motroșește: lucrează încet și rău.
Mătrășește: omoară; mătrășește un copil.
Merchez: dibăcie; patefonul are merchez.
Misdrăgălește: scrie urât de nu poți ceti.
Mocirlește: sapă pământul ud de tot.
Mărdăgeală: marda, ce rămâne dela săpun.
Moșmoande: fermece.

N

Năvleg: om prost; merge prostește.
Năvleagă: femeie proastă.
Neberez: prost de dă în gropi.
Năbârgeac: prost; umblă cu hainele târîș.
Naca-vaca: umblă cu murdării pe haine.
Nacafale: lucruri multe.

O

Ogradă: loc plantat cu pruni; livadă.
Otâncit: un bou e pus să tragă mai greu.

P

Pilos: tare la boală; nu se dă bătut.
Pilostrii: pirostrii; scaun de fier cu trei picioare.
Pielm: mălaiu; dau pielm la pui.

Pipăială: bătaie; a luat pipăială.
Pleașcă: noroc; a dat pleașca peste el.
Poroboc: pește mărunt.
Prâsnea: copilul cel mai mic din casă.

R

Rischitor: unealtă de făcut cluci.
Rotan: unealtă pentru depănat.
Râncaciu: animal numai cu un testicul.

S

Sărărie: solniță; vas de sare.
Sâcâit: neastâmpărat.
Scârtac: mreajă mică de prins pește.
Sprijineală: mreajă mare de prins pește.
Spârlea, spârnea: copilul cel mai mic.
Străgăneală: purtare pe drum, pierdere de timp.
Straport: transport.
Sulește: împunge cu acul ici, colea.
Schirnov: om șchiop; pocit.
Șontca: cel ce schioapătă.
Șovârnog: șontorog; olog.
Șparlit: furat; a șparlit căciula.

T

Timnic: odaie, magazie la spatele casei.
Tepșan: loc ridicat.
Teșmenit: om zăpăcit; stricat.
Țest, țăst: blid de pământ ars.
Tunar: căpățânos; om rău.
Tărărău: vorbă lungă; zile multe.
Târboc: coș de răchită pentru prins pește.
Ticvă: o plantă care face tărtăcuțe.
Tâlv: seamănă cu ticvele, are gâtul lung; cu tâlvul scot sătenii țuică din butoiu.

Ţ

Ţol: învelitoare de cânepă.
Ţopipan: la modă, moţat.
Ţăpoiu: furcă lungă; măsură de măsurat fân.
Ţâvnos: arţăgos; se supără iute.
Ţuţuiat: ascuţit; înălţat în sus.

U

Urmetit: fâstâcit; şi-a pierdut capul.
Uşarnic: umblă din uşă în uşă.

V

Văicărcală: se vaită mult; plânge.
Vichil: un om care apără pe altul.

Z

Zănatic: smintit; se împleticeşte.
Zarzăr: corcoduş.
Zeflemea: batjocoră; în vârful opincii.
Zurlie: femeie harnică; umblă iute.

Credinţa

Toţi locuitorii din sat sunt creştini ortodocşi. Sectanţii nu s'au pripăşit. Mai toţi trăiesc în bună înţelegere şi respectă avutul altuia. Iubesc biserica şi ţin datinile şi obiceiurile creştineşti. De jurământ strâmb şi de concubinaj se feresc. Cred în Dumnezeu şi cinstesc cum se cuvine sfinţii şi icoanele. De multă vreme s'au pomenit în sat 2-3 preoţi. Lucrul acesta a contribuit foarte mult la întărirea credinţei. In catagrafia Episcopiei Argeşului, din 1808, găsim că în Buneşti erau trei preoţi: Mihai, Iane şi Mihalcea; doi diaconi: Luca şi Ilie. După actele stării civile, dela primărie, în 1842, găsim: Popa Marin, Popa Ilie, Popa Niţă, Duhovnicul Dumitru; Diaconii: Luca, Matei, Dumitru, Gheorghe, etc

La 1848: Popa Stan, Popa Şerban, Popa Niţă.
La 1858: Popa Stan, Popa Cosma, Popa Gheorghe.
La 1863: Popa Cosma, Popa Ghiţă, Popa Ion.
La 1880: Pr. C-tin Cosmescu, Pr. Ghiţă, Pr. Ioan.
La 1907: Pr. C tin Cosmescu şi Pr. Ioan Stănescu.
La 1923: Pr. Gh. Popa şi Pr. Nic. I. Iancu.

Preoţii şi-au văzut de biserică. Schimbarea calendarului s'a primit fără împotrivire, mulţumită predicilor rostite în biserică. Duminica şi sărbătoarea, sătenii vin în număr mare la biserică. Ascultă sf. slujbă şi s'au deprins cu predica. De zile mari aduc: lumânări, untdelemn, prescuri şi tămâie. La sărbători împărţesc pâine şi vin la săraci. De Paşte şi Crăciun se spovedesc şi mulţi se împărtăşesc. Sunt săritori la nevoile bisericii şi o ajută cât pot de mult. Pe marginea drumului au obiceiul să ridice cruci şi troiţe. Sunt peste 50 de cruci ridicate în memoria morţilor şi în sănătatea viilor. La o fântână nouă, sau la un puţ pun şi câte o cruce. Pe marginea drumurilor sunt vreo 8 troiţe. Unele sunt de zid şi servesc ca adăpost la vreme de ploaie. Cele mai vechi sunt: troiţa lui I. Iancu, dela V. Moşului, zidită la 1892 şi troiţa lui Mincă, zidită în 1880. Când e secetă mare, sătenii au obiceiul să aducă moaştele sf. Filoteia dela Curtea-de-Argeş. Apoi, la râul Vâlsanului, se face procesiune pentru ploaie, unde vin şi sătenii de prin împrejurimi.

Apostolii credinţei

Popa Sâma din Ianaci

Se trăgea din Popa Iane, care a păstorit la 1808. A trăit numai cinci ani. Ce tânăr a murit! Preoteasa Mărgărita a rămas văduvă. Popa Sâma era cuvios şi respectos. Dacă nu-l răpia moartea aşa de tânăr, mult

bine ar fi făcut poporului! La moarte a zis preotesei:

„Mărgărito, eu o să mor! Tu eşti tânără, eşti frumoasă! Poate vrei să te măriţi... Să nu te măriţi, Mărgărito! Să-ţi pui toată nădejdia în Dumnezeu şi să nu mă uiţi. Dacă te măriţi, eu ard în foc pentru tine până vei muri; după ce vei muri, vei intra tu în foc şi voiu ieşi eu. Eşti tânără. Tinereţea trece ca o floare... Vei îmbătrâni... Pentru păcate Dumnezeu îţi va da o pedeapsă. Eu mă duc şi te las..." Popa a murit. A fost îngropat şi pământul nu s'a sfiit să primească în sânul său aşa tânăr!

Preoteasa a trăit multe zeci de ani în urmă. La moartea soţului avea aşa de multe haine, încât deseori zicea: „Când să mai port eu atâtea haine!" Preoteasa a trăit o viaţă de plăceri... Credea că tinereţea va ţine zeci de ani... Şi totuşi a trecut ca un vis! A îmbătrânit, a rămas oarbă şi goală de tot... Ii aduceau femeile de milă câte o cămaşă sau câte o fustă. Luase meşteşugul trasului de copii. Ii punea copilul în poală şi ea îl trăgea cu mâna. Pricepea care moare şi care se face sănătos. Ea n'a avut copii. A crescut copiii altora... O boală grozavă a lovit-o aproape de moarte. Plină de bube şi sfârşită de durere a închis ochii, într'un amurg de toamnă, „la tufanul Mărgăritei".

Popa Cosma

A fost tatăl preotului C-tin Cosmescu. A avut ca soţie pe aceea ce în urmă s'a numit Macaria monahia. A murit de tânăr. Preoteasa, rămânând văduvă, a luat calea bisericii şi s'a călugărit. La biserică şi-a găsit mângâierea în zile de încercare. Ea s'a îngrijit în de aproape de creşterea fiului său Constantin. A tors cu furca şi l-a ajutat să termine seminarul din Curtea-de-Argeş. I-a fost mult până ce l-a văzut căsătorit şi preoţit pe seama

bisericii Bădiceni. După câţiva ani, a păşit pragul mormântului împăcată că şi a văzut feciorul preot.

Popa Ghiţă

A fost feciorul lui Popa Stan şi al Smarandei. S'a născut înainte de revoluţia lui Tudorică din Vladimirii Gorjului. S'a făcut preot pe seama bisericii Buneşti, pe la 1850. Pe soţia sa a chemat-o Maria. Acest preot în tinereţe slujia foarte frumos. Avea o voce fermecătoare. Cel dintâi copil al său Nae a murit flăcău. L-a lovit un cal în cap şi a murit pe loc. Câtă durere i-a pricinuit această moarte. Până a închis ochii a avut o rană mare în inimă... El a fost bun gospodar. Pe gârla Valea Mare a construit moară. Moara umbla numai când curgea gârla. A slujit la biserică multă vreme.

Şi-a dat sufletul în ziua de 13, Februarie, 1892.

Preotul Ioan Stănescu

Frate bun cu Popa Ghiţă. Era mai mic. S'a născut la 1828. A învăţat seminarul la Curtea-de-Argeş.

Pe soţia sa a chemat-o Maria. A fost hirotonit pe seama bisericii Buneşti în anul 1861. Preot paşnic, împodobit cu blândeţe şi bunătate rară. Sunt oameni în sat cari îşi aduc aminte de chipul blând şi domol al Preotului Ioan. Oricând l-ar fi chemat cineva, era la datorie. Pe ploaie, pe vânt şi pe ger înnota cu nişte cisme prin noroaiele satului. Ce păstor bun! Ce mult povăţuia lumea! Şi cu cuvântul şi cu fapta. El ara, săpa şi cosa încins peste anteriu. Nu pregeta. In miez de noapte, te speriai câteodată întâlnindu-te cu el, venind dela vreun bolnav. Incărcat de bătrâneţe moare la 27, August, 1907. O cruce de piatră străjueşte la capul său în cimitir... Un fecior al lui, Ştefan Popescu, trăeşte şi este învăţător pensionar.

Preotul C-tin Cosmescu

Feciorul lui Popa Cosma. Crescut cu deosebită grijă de mama sa. S'a născut pe la 1852. Clasele primare le-a învăţat la Piteşti, Atestatul Nr. 97 | 65. Urmează cursurile seminarului din Curtea-de-Argeş şi iese cu Atestatul Nr. 329 | 71. Învăţa bine. A ieşit premiul al III-lea. Pe soţia sa a chemat-o Arsinca. S'a hirotonit preot pe seama bisericii Bădiceni, în anul 1874. Se permută la Cacaleţi în 1877 şi apoi la Buneşti, în 1888. Este numit paroh în Buneşti cu Decretul Nr. 476, din anul 1894. Avea o ţinută respectabilă. Parcă era un patriarh. Dumnezeu îi dăruise o voce frumoasă. Cunoştea foarte bine rânduiala sf. slujbe. Nu lăsa pe cântăreţi să dea peste ochi cântărilor. In biserică era linişte. Nu era Duminecă şi sărbătoare fără să săvârşiască sf. Liturghie. Totdeauna biserica era plină de credincioşi. Când muria cineva mai cu stare, urmaşii erau deprinşi să cumpere pentru preot un rând de veşminte. Avea într'o vreme vreo 12 rânduri. A păstorit turma aşa cum i se cere adevăratului păstor. Un singur drum a cunoscut în viaţă: drumul bisericii. Nu intra în slujbă până ce nu-şi citea „pravila". De multe ori l-am găsit cu epitrahilul de gât, cu lumânarea aprinsă, îngenunchi la icoană, citind şi pregătindu-se pentru sf. Liturghie. Şi bine făcea!

A avut doi feciori. Ambii sunt institutori. O boală nemiloasă îi retează firul vieţii la 27, Octomvrie, 1921. E îngropat în cimitirul satului. Ce jale a fost la moartea lui! Şi copiii cei mici plângeau . . . Un sobor de preoţi, în frunte cu protoiereul judeţului, au luat parte la înmormântarea lui. Era o zi de toamnă . . . O ploaie uşoară i-a răcorit mormântul . . .

Biserica

S'a zidit în anul 1881. Este aşezată în locul celei vechi, pe un maidan, în cătunul Faţa Câmpului. E lucrată în stil muntenesc, cu două turle şi în formă de cruce. In faţă are un portic închis cu geamuri şi este învelită peste tot cu tinichea. Pe lângă hramul de acum „Sf. M. M. Gheorghe", mai are zugrăvite pe frontispiciu celelalte hramuri vechi: „Sf. Nicolae" şi „Cuvioasa Parascheva".

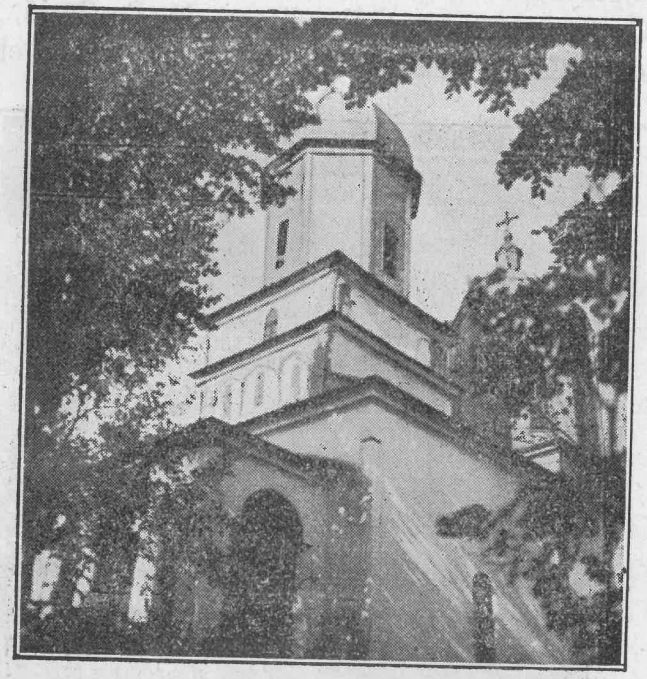

Biserica parohială

Deasupra uşii are următoarea pisanie:

«Această sf. biserică s'a construit din nou în zilele I. P. S. S. Părintelui Episcop D. D. Ghenadie al II-lea al Argeşului şi sub domnia M. S. Regelui Carol I, cu

stăruinţa şi ajutorul enoriaşilor bisericii şi a altor pioşi creştini din împrejurimi, la anul 1881. S'a restaurat radical în anul 1921 în zilele P. S. S. Evghenie Humulescu Lt. de Episcop al Argeşului şi sub domnia gloriosului rege Ferdinand I şi al soţiei sale Regina Maria, fiind protoiereu al judeţului Econom I. T. Nicolescu şi sub păstoria Pr. C. Cosmescu, din iniţiativa unui comitet compus din d-nii: I. C. Cosmescu, I. C. Negrescu, D. Gh. Giuclea, C. I. Rădulescu, Gh. Enescu, C. N. Chinie, C. N. Ionicescu, I. Dragomirescu, N. St. Voica, N. M. Chinie, C. St. Voica, T. I. Cuculescu, N. C. Cârjă, N. M. Bulea, N. C. Cuculescu, cu ajutorul enoriaşilor, etc.

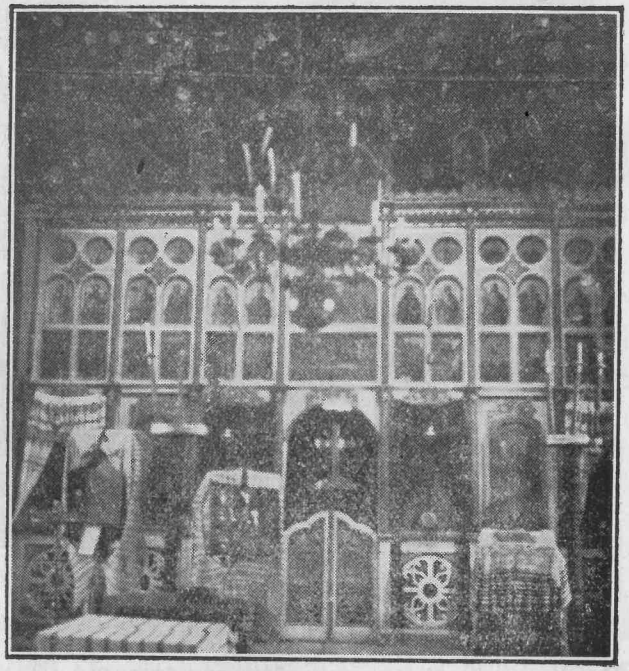

Interiorul bisericii

Înăuntru este spaţioasă. E zugrăvită de pictorul Gh. Belizarie în stil neobizantin. Singură tâmpla a rămas tot

cu zugrăveala veche, făcută de pictorul Gh. Stoenescu, la 1881. Belizarie a curăţit-o. In anul 1921 s'a reparat cu suma de 50.000 lei. In locul clopotului luat de Nemţi s'a cumpărat altul în preţ de 7040 lei. Amândouă clopotele sunt aşezate sus în turlă. Mai bine ar fi fost dacă se aşezeau într'o clopotniţă deosebită. In anul 1928 s'au pus la turla din mijloc ferestre de fier şi au costat 24.000 lei. Banii s'au adunat dela enoriaşi. Intrarea în curtea bisericii se face pe o scară de lemn lungă şi acoperită cu siţă. Pe margine sunt plantaţi: salcâmi, carpeni, vişini şi cireşi ca să ţină coasta pe loc. E frumos vara, să petreci câteva clipe la umbră în curtea bisericii.

Odoare

In sânul bisericii se află un policandru cu 24 de lumini, dăruit de Tiţa Arsenoaea. La femei, e aşezat un policandru mic, dăruit de Gh. I. Rădulescu. Intre alte odoare însemnăm următoarele: Două sfeşnice de lemn, frumos lucrate, dăruite de Pr. N. Rădulescu-Dichiu; Două sfeşnice de alamă, în preţ de 15.000 lei, dăruite de Nicolae şi Agalia Dibu-Bucureşti: Una icoană aurită cu chipul Maicii Domnului, dăruită tot de aceştia; Una icoană a Invierii argintată, dăruită de Dr. Gh. Enescu şi soţia sa Elvira; Un epitaf lucrat de pictorul C. Niţulescu, dăruit de Florica Hr. Popa; Un steag frumos, dăruit de D. Dragomirescu; Una candelă argintată, dăruită de Mih. Georgescu; Una Evanghelie argintată, dăruită de Gh. Iordăchescu şi Duţă Neacşu din Vărzari; Una Evanghelie legată în piele, dăruita de Ana Ghiţă Moncea; Una cruce argintată dăruită de Barbu din Budeasa; Una pereche cununii argintate, dăruite de Maria şi Virgil Dumitrescu, Bucureşti; Una cădelniţă argintată, dăruită de Alex. Gh D. Matei; Un ceas de masă, dăruit de d-l L-t Sebastian Chinie, Bucureşti; Una linguriţă ar-

gintată, dăruită de N. T. Dobre; Un miruitor argintat, dăruit de Seb. Gh. Bratu; Un antimis, dăruit de Alex. Nelutescu şi alţii; Una copie dăruită de I. Diaconescu; Un rând complet de veşminte, dăruit de Toma Chinie, la moartea unchiului său, Nae Gh. Cucu; Un rând complet de veşminte, dăruit de D. Dragomirescu, la moartea soţiei sale Stoica; Un rând complet de veşminte, frumos lucrate, cu următoarea însemnare: «Donate de Elvira şi Dr. Gh. Enescu cu copiii şi Aurelia Greser, bisericii din com. Buneşti jud. Argeş, în memoria tatălui lor Wilhelm Greser, 1932» şi una cutie, dăruită de Popa Şerban.

Cărţi

Biserica are toate cărţile de ritual noi, dela Tipografia Cărţilor Bisericeşti-Bucureşti. Insemnăm pe cele dăruite de credincioşi: Mineiul pe Ianuarie, dăruit de Ion Iancu; Mineiul pe Martie, dăruit de Şt Dumitrescu; Mineiul pe Aprilie, dăruit de Gh. D. Ilie; Mineiul pe Mai, dăruit de Pr. C. Cosmescu; Mineiul pe Iunie, dăruit de Elena C. Balotescu; Mineiul pe August, dăruit de N. Chinie; Mineiul pe Octomvrie, dăruit de D. Bulescu; Mineiul pe Decemvrie, dăruit de Şt. Stroescu; Un Evhologiu, dăruit de Agapia Orăscu—Bucureşti; Octoihul mare, dăruit de Ana Orăscu; Apostolul, dăruit de Seb. Gh. Bratu; Cazania dăruită de Şt. Popescu, 1899; Carte de Te-Deum, dăruită de C. I. Rădulescu, în 1924. Afară de cărţile noi, biserica mai are şi câteva vechi: Evanghelia, tipărită la Râmnic, 1781; Molitfelnic, Bucureşti, 1858; Psaltirea, tipărită la Bucureşti, 1856; Ceasoslov, Bucureşti, 1854; Ceasoslov, Braşov, 1835.

Averea bisericii

Biserica posedă următoarele petece de pământ:

1. Un petec de pământ în punctul «Poiana Lată»; 2. Un petec pământ în punctul «Adâncata»; 3. Un petec în «Gârcia»; 4. Un petec pământ în vatra satului, pe care se face bălciu la Sf. Gheorghe; 5. Una faşă pământ cu pădure, situată în Bohari. Pământul se arendează prin licitaţie. Sumele încasate trec în fondul bisericii. La banca populară «Buneşti», are un fond de 15.351 lei.

In biblioteca parohială sunt aproape 500 de volume. Cele mai multe cărţi sunt dela Casa Şcoalelor. Biblioteca este pusă sub conducerea Parohului. Casă parohială nu se află. In biserică s'au introdus lumânările de ceară curată. Este nevoie de două sobe mari pentru încălzit iarna.

Personalul bisericii

Paroh: Pr. Gh. Popa, absolvent al seminarului „Central", născut la 12 August, 1896; hirotonit preot la 4, Decemvrie, 1921; învăţător definitiv la şcoala primară din sat. Arhiva şi oficiul parohial sunt în grija lui. Ajutător: Pr. Nic. I. Iancu, absolvent al seminarului „Central"; născut la 4, Aprilie, 1900; preoţit la 13, Iunie, 1923; cinstit cu rangul de Sachelar prin Cartea Nr. 991 din 27, Iunie, 1923; învăţător înaintat de gradul II, la şcoala primară din sat.

Cântăreţi: Mihai Hr. Popa, absolvent al şcoalei de Cântăreţi, din Curtea-de-Argeş, numit în postul I, la 1, Aprilie, 1934. In postul II e numit provizoriu studentul teolog Gh. Iordăchescu.

Epitropi: C. I. Rădulescu, I. C. Negrescu şi N. Răducanu. Serviciul la biserică se face de preoţi cu rândul. La praznice slujesc în sobor. Predici ţin cu rândul. Răspunsurile la strană se dau de cântăreţi, împreună cu o ceată de adulţi.

Cimitirul

Până la 1897, morţii se îngropau în curtea bisericii. De aci înainte s'a orânduit un loc pentru îngropat. Era numai împrejmuit cu gard. Ce s'au gândit capii satului ? „Să facem aci şi o biserică ! Lumea se înmulţeşte şi o să fie nevoie de slujbă şi aici." Au pus ban cu ban şi au ridicat, în 1897, o biserică de zid, în mijlocul locului. Era în formă de corabie, cu o turlă şi învelită cu şiţă. Aci se făcea slujba la morţi şi la hram, la „Adormirea Maicii Domnului". Din nenorocire, în ziua de 27, Aprilie, 1927, pe la ora 12, a luat foc biserica şi a rămas o ruină. Se crede că a luat foc dela o lumânare, pusă pe un mormânt, de alături. A bătut vântul, şiţa a fost uscată,a ars cu repezială. Au sărit oameni de prin imprejurimi şi au scos : Sf. vase, câteva icoane, antimisul şi câteva cărţi. A ars întreg acoperişul. Turla s'a prăbuşit jos. Clopotul s'a făcut bucăţi. Ce jale era în sat ! Toţi ziceau că e semn dela Dumnezeu. Numai zidurile înnegrite şi crăpate rămăseseră în picioare !

Cu ajutorul familiei Enescu şi al enoriaşilor, prin stăruinţa preoţilor s'a început din nou reparaţiunea. S'au făcut: subzidire de beton, acoperiş şi turlă nouă. In faţă s'a zidit un portic cu stâlpi. S'a învelit cu tinichea. Pentru această reparaţiune s'au cheltuit peste 110.000 lei. Apoi s'au construit la poartă două odăi şi clopotniţă deasupra.S'a facut gard nou de ulucă. In anul 1930, s'a zugrăvit de pictorul C Niţulescu. Pictura a costat 70 000 lei. Tot în anul acesta s'a sfinţit cu multă solemnitate de P. S. Episcop Nichita.

Deasupra uşii, stă scrisă următoarea pisanie :

„Acest sfânt şi Dumnezeesc locaş, cu hramul Adormirea Maicii Domnulului s'a zidit în anul 1897, sub domnia gloriosului Rege Carol I şi sub păstoria P. S. S.

Gherasim Timuş, episcop al Argeşului, din iniţiativa mai multor buni creştini; iar în anul 1930 sub domnia M. S. Carol II, Regele tuturor Românilor şi sub păstoria P. S. S. Nichita Duma, Episcopul Argeşului, paroh fiind Pr. Gh. Popa, s'a consolidat în construcţie şi s'a pictat, înfrumu-

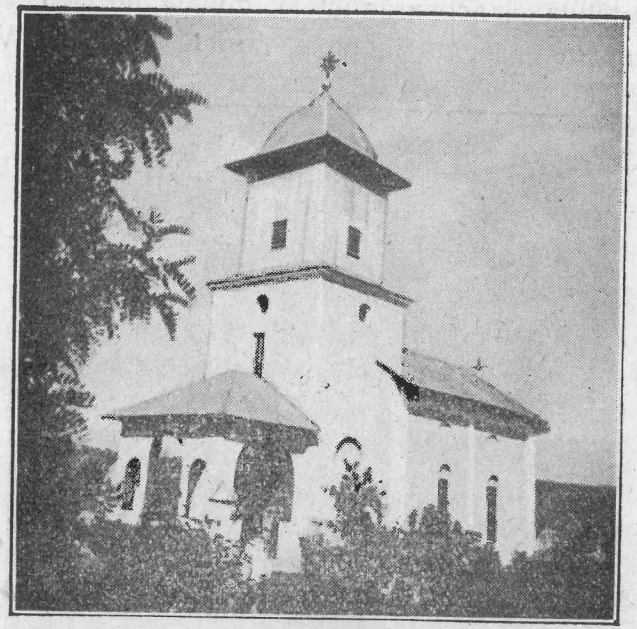

Biserica Cimitirului

seţându-se precum se vede cu ajutorul d-lor : M. Enescu, Dr. Gh. Enescu, D. Enescu, M. Greser, F. Ţâţoc, M. Ţâţoc, D. Dragomirescu, I. Negrescu, T. T. Cuculescu, T. N. Chinie, Pr. Gh. Popa, Pr. Nic. I. Iancu, D. Gh. Giuclea, C. Rădulescu, Niţă Răducanu, Şeb. Bratu, Gh. Bulescu, Florica L-t. Seb. Chinie, etc. etc". Pictura pare a fi reuşită în stil neo-bizantin, mai ales că pictorul C. Niţulescu a fost un bun elev al maestrului D. Belizarie.

Odoare

Biserica aceasta are două rânduri de veşminte vechi. Aci se fac slujbele morţilor şi la hram. Intre odoare însemnăm: Clopotul, donat de Alex. Ţâţoc, Bucureşti; Un policandru mare, donat de familia Enescu; Dveara, discul, steluţa şi acoperămintele, donate de Seb. Bratu; Una evanghelie legată în piele, donată de Nae Voica;

Clopotniţa Cimitirului

Una putină de botez, dăruită de Nicolae Dobre şi Nae Enache; Antimisul donat de Pr. Nic I. Iancu; O serie de icoane praznicare, dăruite de Zenovia I. P. Radu.

Cărţi

Acestei biserici nu-i lipseşte nici o carte de ritual. Mineiele sunt tipărite cu litere chirilice în Bucureşti, 1852. Cazania este tipărită la Râmnic, în 1781. Penticostarul

este tipărit la Neamţu, în 1848. Apostolul este tipărit la Bucureşti, în 1820. Octoihul mare este tipărit la Vâlcea, în 1865 şi Triodul, la Bucureşti, 1856.

Paznicul Cimitirului

In cele două odăiţe, dela poartă, locueşte călugărul Nifon Dumitrescu. El păzeşte şi are grijă de morminte.

Dela poartă şi până la biserică este o şoseluţă frumoasă, cu pari văruiţi pe margine. De jur imprejurul bisericii, la fel. De aici şi până la biserica parohială este aproape 1 Km. Mormintele sunt îngrijite. Din loc în loc sunt şi bănci de odihnit. La Adormirea M. Domnului se face praznic pentru pomenirea morţilor şi sănătatea viilor. Biserica aceasta a fost propusă pentru parohie. Din motive bugetare lucrurile au rămas pe loc. Cimitirul poartă şi numele de «Cetatea păcii».

Monumentul Eroilor

In anul 1922, Iunie, 3, s'a întocmit un comitet de iniţiativă, pentru ridicarea unui monument, în cinstea celor 72 de martiri ai satului. In frunte, ca preşedinte de onoare a fost Gh. Enescu; preşedinte activ, I. C. Cosmescu; vice preşedinte, T. I. Cuculescu; casier, C. I. Rădulescu şi secretar, Gh. D. Bulescu. Membri au fost: C. N. Ionicescu, I. Gh. Diaconu, T. N. Chinie, D. Gh. Giuclea, N. Oproiu, I. C. Negrescu, T. T. Cuculescu, N. C. Cârjă, N. C. Cuculescu, C. St. R. Voica, Nae Voica, I. St. Dobre, Seb. Gh. Bratu, N. Chinie, Gh. Mocanu, Pr. Gh. Popa şi I. N. Diaconu.

Au strâns bani dela oameni şi au comandat monumentul la Piteşti. L-au adus şi l-au aşezat în curtea băncii populare.

Jos are un postament de beton înalt de 1 m. Deasupra sunt puse blocurile de piatră, unul peste altul. Are înălțimea totală de 3,50 m. Sus, în vârf, are un înger frumos de marmură. El ține pe genunchiu o carte și cu condeiul e gata să scrie în „cartea vieții" pe martirii

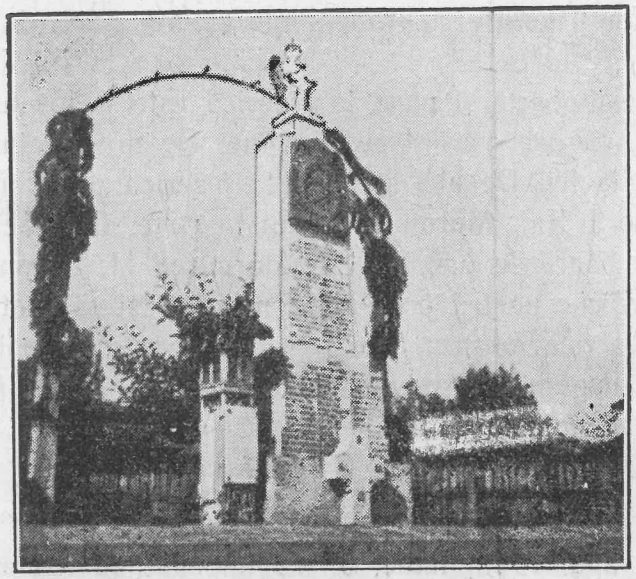

Monumentul Eroilor

Neamului. In față, la picioarele îngerului, este chipul Regelui Ferdinand I, Făuritorul României Mari. Dedesubt se află scris: „In amintirea Eroilor, din comuna Bunești, căzuți pe câmpul de luptă, pentru întregirea Neamului, în campania 1916-1918".

Iotin Enescu Ministrul Domeniilor,
mort pentru împroprietărire.

Sergenți:

Radu Stan
Dobre S. Ion
Serban Ion
Voica S. Ion

Caporali:

Pisică N. Hristache
Moncea Alexandru
Stănescu Gheorghe

Soldați:

Dima I. Alexandru
Diaconu A. C-tin
Urs A. C-tin
Pârvan C-tin
C-tin S. Vâlcaru
Ene Hristache
Stoica C-tin
Ilie C-tin
Iorgaru Gheorghe
Ștefănescu Gheorghe
Oproiu Gheorghe
Popescu Gheorghe
Pătruncă Gheorghe
Dibu Gheorghe
Işfan Gheorghe
Oproiu Gheorghe
Buliga Gheorghe
Cârjaru Gheorghe
Hrist. Gh. Buliga
Hrist. I. Smaranda
Nic. N. Moncea
Dimuica Ilie
Boată Ion
Albu Ion
Teşilă Ion
Bulea Ion
Voica Paraschiv
Olteanu Ion
Găvan Ion
Cârjă Ion
Dobre T. Ion
Gheorghe Ion
D-tru I. Bălăşescu
D-tru I. Vârjoagă
D-tru Gh. Buliga
Burcea Ion
Roşca Dumitru
Popescu Dumitru
Crai N. Gheorghe
Gămălie Gheorghe
Găvan N. Marin
Vlădescu Marin
Stoica Marin
Gămălie Nicolae
Iorga Nicolae
Stănescu Nicolae
Popescu Nicolae
Găvan Ion
Iorga Constantin
Ene Gheorghe
Găvan Ştefan
Băscoveanu Nicolae
Nic. Ştefănescu
Săndescu Stan
Bârcă Nicolae
Dobre Ştefan
Coman Tudose
Tudor Catrina
Vasile I. Bolbea
Cârjă Alexandru
Gh. A. C-tin
Gh. Gh. Răducanu
N. M. Diaconu
Dima Dumitru

Jos, la piciorul monumentului, este o cruce de piatră. Lângă ea d-l Locot. Seb. Chinie şi Virgil Dumitrescu, ambii din Bucureşti, au aşezat o candelă mare închisă, în preţ de 1500 lei. Ei au dăruit-o ca să ardă în amintirea Eroilor. In spatele monumentului este un cuier pentru atârnat coroane de flori.

Ingerul a costat 7000 lei. Monumentul, fără înger, a costat 20.671 lei.

In războiul dela 1877 au luat parte vreo 10 oameni din Buneşti. Au murit pe câmpul de luptă trei. Dintre veterani mai trăesc doi: I. Alexandrescu şi St. Giuclea. In războiul cel mare numărul morţilor a crescut mult. La Inălţarea Domnului, se face cu toată cinstea pomenirea Eroilor. Poporul, copiii dela şcoală cu învăţătorii, autorităţile în frunte cu preoţii, după ieşirea dela biserică, vin la monument.

Aci, se săvârşeşte parastasul. Se citeşte rugăciunea P. S. Episcop Nichita compusă pentru Eroi. La urmă, prin cuvinte duioase preoţii şi învăţătorii preamăresc pe aceia cari cu sângele lor au scris pagina de glorie a Neamului.

Şcoala în vechime

In vremea de demult, pe lângă preot şi pe lângă cântăreţ se putea învăţa şi ceva carte. Cea dintâi şcoală a fost în tinda bisericii cu învăţătorul Pr. Ioan Stănescu. Pe piatra bisericii s'a născut şcoala. Alt învăţător în Buneşti a fost Luţă al Caiefei. Intre elevii lui pe la 1870, a fost unul care învăţa foarte bine şi se numia Marin Catalan. Pe la 1877, a venit învătător Nae Lache, din Băiculeşti. După acesta a urmat Dumitru Ionescu-Bucea. După Bucea a urmat Nicolae Dumitrescu, călugărul Nifon de astăzi. A scris frumos în vieaţa lui. Şi acum scrie bine. Ca local de şcoală pe

vremea lui, era o odăiţă în curtea bisericii, unde a fost cuptorul de prune. Nu erau mai mulţi de 10-12 copii la şcoală. In apropiere de 1880 vine învăţătoare D-ra Zenovia Balotă, care în urmă a devenit soţia lui Gh. Enescu. După ea a urmat Pr. Gh. Diaconescu, parohul din Cacaleţi. Timp de 20 de ani, ningă-plouă, el a venit la şcoală. Era singur cu toate clasele şi făcea carte nu glumă. Se învăţa patru ani. Din mâna lui au ieşit oameni de ispravă. Numărul copiilor se ridicase la 30-40. Drept local de şcoală era o odaie, care se afla peste drum de bancă, unde sunt cläile de fân ale familiei Enescu. Pr. Gh. Diaconescu a învăţat copiii dela 1881—1901 După el au urmat nişte domnişoare şi au învăţat în localul primăriei.

Şcoala din Faţa Câmpului

In apropiere de biserică şi de primărie, se zideşte în anul 1904 actualul local de şcoală cu două săli de clasă şi cancelarie. La construcţia şcoalei a stăruit foar-

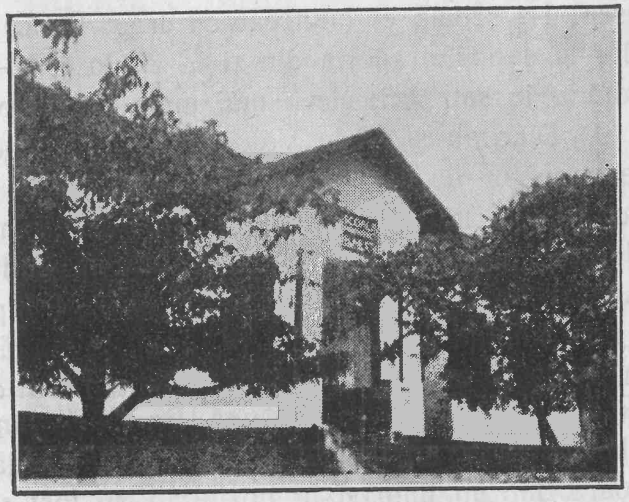

Şcoala primară din F. Câmpului

te mult C. N. Ionicescu. In faţă are o mică curte. De abia se pot face câteva ronduri de flori. In altă parte n'are nici un deget de pământ. Elevii din cursul supraprimar n'au unde face practică agricolă. Aceasta este o lipsă mare. Cum să lege şcoala cu vieaţa ?

Localul este cam igrasios. In anul 1929, i s'a făcut subzidire de beton. De jur împrejur s'a legat şi cu fier, întrucât se iviseră câteva crăpături. S'au cheltuit atunci vreo 80.000 lei. O mică reparaţie s'a făcut şi în 1933. Acum trebue învelită din nou cu şiţă.

Apostolii luminii

In acest local a învăţat copiii studentul N. I. Rădulescu. Pe timpul când urma la Teologie a fost suplinit de Ştefan Popescu şi alţii. Pentru un timp scurt vine ca învăţător Teodor Gh. Diaconescu, azi preot în Aninoasa-Mucel. De aici înainte se începe o epocă înfloritoare. In anul 1906, vine învăţător d-l I. C. Cosmescu, (a funcţionat şi în 1902 - 3) fiul Preotului C. Cosmescu. Se înfiinţează postul II şi îl ocupă fratele său d-l N. C. Cosmescu. La şcoală ei munceau cu drag. Banca era pe mâna lor şi capitalul sporia din zi în zi. In 1910 înfiinţează olărie în sat. Aci, elevii mai mari, sub conducerea lui A. Diaconu şi Iancu Voica, învăţau să facă oale. Aveau cuptor de ars şi tot ceea ce trebue la olărie. După câţiva ani fraţii Cosmeşti trec la Piteşti. In 1914 se înfiinţează postul III şi-l ocupă d-l C. I. Rădulescu, actualul director. Până în 1920 funcţionează trei posturi. In 1921 se înfiinţează şi postul IV. Intră în învăţământ Pr. Gh. Popa şi ocupă postul II. In postul I era domnul C. I. Rădulescu. Postul III îl ocupă Pr. Nic. Iancu în 1922. In postul IV au funcţionat mai mulţi învăţători şi învăţătoare. Intr'un timp şi în postul III au fost şi învăţătoare.

In postul IV a funcţionat şi Nae St. Popescu, directorul dela Merişani.

In anul şcolar 1933—1934, personalul didactic al şcoalei a fost compus din :

I. D-l C. I. Rădulescu, învăţător înaintat gradul I, director. Este şi casier la bancă. A fost controlor la băncile populare. Are mai multe mulţumiri dela Ministerul Instrucţiunii şi este medaliat cu „Răsplata Muncii", cl. II, pentru învăţământ. II. Pr. Gh. Popa, învăţător definitiv. III. Pr. Nic I. Iancu, învăţător inaintat de gr. II. IV. D-l Tudor Cristea, învăţător provizoriu, detaşat în postul IV, din Caliacra.

Invăţământul

Din lipsă de săli de clasă, învăţământul se face de vreo 10-12 ani pe jumătăţi de zile. Doi învăţători lucrează dela 8-12 $_1|^2$ şi doi, dela 1-5$_1|^2$. Fac rotaţie lunar. Copiii din cele patru clase elementare vin la şcoală. Puţini lipsesc în timpul muncilor agricole. Cu învăţământul

Situaţia copiilor de şcoală pe 5 ani

Anul	Inscrişi		Promovaţi		Repetenţi	
	B	F	B	F	B	F
1928 | 29	119	106	54	51	63	45
1929 | 30	91	110	51	57	40	53
1930 | 31	103	117	72	57	39	60
1931 | 32	120	124	67	47	53	77
1932 | 33	113	128	63	43	70	85

supra-primar nu se împacă oamenii. Ii auzim deseori zicând: „A învăţat patru clase, ce-i mai trebue !" Cu toată stăruinţa învăţătorilor de abia doi au absolvit cursul complet de şapte clase. O mare stricăciune au făcut şi

agenţii politici cari au făgăduit sătenilor că vor reduce învăţământul la patru ani. Deasemenea, suspendarea amenzilor a fost cât se poate de păgubitoare.

In anul şcolar 1933 | 34: la clasa I şi adulţi a predat lecţiuni Pr. Nic. I. Iancu; la clasa II şi V băieţi a predat Pr. Gh. Popa; la clasa III şi VI a predat T. Cristea; la clasa IV şi V fete a predat d-l C. I. Rădulescu.

Situaţia generală a anului şcolar 1933 | 34

Clasa	Inscrişi		Promovaţi		Repetenţi	
	B	F	B	F	B	F
I	33	43	23	13	10	30
II	19	15	16	9	3	6
III	32	29	25	15	7	14
IV	15	11	10	7	5	4
V	38	34	—	—	38	34
VI	4	5	—	—	4	5
VII	—	—	—	—	—	—
Adulţi	10	19	—	—	10	19

Zestrea şcoalei

Băncile, catedra şi tabla sunt noi. Tablourile şi hărţile geografice sunt vechi şi rupte. S'au trimis altele noi dela Casa şcoalelor, dar nu sunt lucrate durabil. Corpurile geometrice sunt bune. Greutăţi de măsurat, balanţă şi lanţ de agrimensură n'are. In cancelaria şcoalei se află: muzeul şcolar, arhiva şi biblioteca. Muzeul este făcut cu contribuţia copiilor sub supravegherea învăţătorilor. Din an în an se îmbogăţeşte. Este o comoară de material intuitiv şi ajută mult la predarea lecţiunilor. In arhivă toate actele se păstrează cu sfinţenie. Cataloagele, matriculele, recensământul, etc. etc., sunt aranjate frumos pe ani. Biblioteca şcolară are 418 volume. Cuprinde multe volume din vieţile sfinţilor, basme, poveşti, agricultură, istorie, etc. Copiii de şcoală şi tinerii din sat citesc cărţi dela bibliotecă.

Comitetul Şcolar

Se compune din: I. St. Dobrescu, preşedinte; Gh. Mocanu, casier; d-l C. I. Rădulescu, secretar; T. T. Cuculescu, C. N. Cărjă şi I. C. Negrescu, membri. Pe anul 1933 a fost prevăzută în buget suma de 143.710 lei, având în vedere terminarea şcoalei după Valea Mare. Din fondurile comitetului s'au cumpărat lemne pentru încălzitul celor două săli de clasă. Deasemenea, s'a făcut curăţenia localului, s'a văruit, s'au spălat geamurile şi s'a plătit servitorul, care are 200 lei lunar. In anul 1934 s'a construit în curtea şcoalei o magazie de lemne, învelită cu ţiglă. Lemnele vor fi aduse din timp, tăiate şi puse aci. In anul şcolar 1933/34 sătenii au adus gratuit lemnele de foc. Banii vor fi întrebuinţaţi la alte nevoi ale şcoalei. Comitetul acesta are în grija sa şi terminarea celui de al doilea local de şcoală.

Şcoala Valea Mare

In anul 1928, fiind de faţă D-l D-r. C. Angelescu, Ministrul Instrucţiunii, s'a pus temelia unui local de şcoală în cătunul V. Mare. Dela şcoala veche şi până aici este 1 Km. şi jumătate. Copiii din fundul satului trebuiau să vină cale de 3-4 Km. pe gârlă, până la şcoala veche. Localul are două săli de clasă şi cancelarie. E zidit din cărămidă şi învelit cu ţiglă.

Pentru această şcoală s'au cheltuit 103.500 lei. In anul 1933, comitetul şcolar judeţean a dat un ajutor de 16.000 lei. Au ajutat mult şi sătenii. Acum este văruită

şi are tâmplăria făcută. Ii lipseşte pardoseala, sobele şi geamurile. Cu un ajutor de vreo 15 20.000 lei poate fi gata in toamnă. Se depun toate stăruinţele ca să se termine. La anul copiii vor învăţa în acest local. Pentru cei după vale, va fi o bucurie fără de margini.

Fiind în fruntea şcoalei acelaş Ministru, care i-a pus temelia, credem cu toată tăria că o vom vedea deschisă luminării poporului.

Căminul Cultural „Fotin Enescu"

In anul 1921, se înfiinţează căminul „Fotin Enescu". Ministerul Instrucţiunii, Casa şcoalelor cu ordinul Nr. 15.646, din 7, Oct., 1922, aprobă înfiinţarea acestui cămin. Ideia a plecat dela o ceată de tineri cu dor de propăşirea satului. Membrii fondatori au fost: Gh. Enescu, C. I. Rădulescu, C. St. Voica, C. Alexandrescu, Gh. D. Bulescu, T. T. Cuculescu, Seb. Gh. Bratu, I. C. Negrescu, D. Gh. Giuclea, Ion St. Dobre, Nae Voica şi I. D. Dragomirescu. Actual preşedinte este D-l C. I. Rădulescu.

„Scopul acestui cămin este să îndrumeze poporul pe căile de muncă şi de propăşire; să-i facă educaţia cetăţenească, să-l cultive în spiritul creştinismului şi să-i întreţină conştiinţa de neam prin puterea culturii naţionale». (art. 2, statut). Deasemenea: să dea în cursul anului serbări populare; să ţină şezători în timpul iernii; să ţină predici şi conferinţe pe înţelesul poporului; să cultive jocurile naţionale; să promoveze industria casnică şi portul naţional; să serbeze cu tot sufletul sărbătorile naţionale; să întemeieze un muzeu; să îndemne la muncă cinstită şi economie şi să pună în mâna săteanului o carte sănătoasă. Frumos program! Ce s'a făcut dela 1922?

S'a înfiinţat un muzeu. Este instalat în localul băncii populare, întrucât căminul n'are local propriu. Aci se văd: colecţiuni de monede vechi, chipuri de zei, diferite pietre, o măsea de mamut, etc. Şi copiii, şi tinerii, şi bătrânii când găsesc o monedă veche, un document, o sculă „de ani putrezi" o duc cu drag la muzeu. Piesele sporesc din an în an. Multe sunt dărnite de d-l Locotenent Sebastian Chinie, Bucureşti.

Căminul la început avea 26 de membrii. Acum a cuprins aproape tot satul. In timp de 12 ani a dat 80 de serbări populare. La multe din ele s'au ţinut şi conferinţe cu subiect potrivit nevoilor poporului. La serbări au venit săteni şi din alte sate. Săptămânal, mai ales iarna, duminică seara, marţia şi joia s'au ţinut şezători cu sătenii şi sătencele. Pentru aducerea tineretului, s'a folosit de un patefon, cumpărat de cămin.

A înmulţit numărul cărţilor din bibliotecă. Sunt 448 de volume. Iarna se citesc multe din ele. Căminul a ajutat pe un copil silitor şi sărac ca să înveţe într'o şcoală secundară. De Crăciun, în fiecare an, ajută pe copiii săraci cu haine şi încălţăminte. A încurajat portul naţional, punând la îndemâna fetelor modele de cusături frumoase. A îndemnat pe săteni să-şi dea copiii la o meserie. Fiind taxe mari, la o şcoală secundară urmează vreo 4—5 copii din sat. A făcut pe cronicarul faptelor petrecute în ţară şi străinătate. A ţinut predici şi conferinţe populare. Din beneficiul dela serbări, căminul şi-a strâns frumuşica sumă de 40.294 lei. Un însemnat ajutor moral şi material a dat căminului Familia Enescu, cărora şi aci le aducem mulţumirile noastre. Cu fondul acesta de 40.294 lei e vorba să se construiască un local propriu pentru cămin şi bibliotecă. Tot la cămin se pune la cale înfiinţarea unei farmacii populare sub conducerea

preoţilor sau a învăţătorilor. Un aparat de radio mai mare ar fi cât se poate de bun la cămin. Prin acest mijloc, mai mult vor fi atraşi sătenii către acest focar de lumină şi îndrumare.

Cine s'a ridicat din sat?

Fotin Enescu

Fiul cel mai mare al lui Gh. Enescu. S'a născut în Buneşti, la 30, lanuarie, 1878. Şcoala primară a început-o în sat. A trecut la Piteşti. A învăţat liceul şi apoi

† *Fotin Enescu*

a studiat dreptul la Universitatea din Bucureşti. A intrat în magistratură. A fost ajutor de judecător şi mai în urmă procuror la Tribunalul Vâlcea. A trecut ca judecător

de instrucţie la Tribunalul Argeş. In magistratură a fost coleg cu I. Gh. Duca. Când Duca era director la Băncile Populare l-a luat şi pe Fotin ca subdirector. După plecarea lui Duca, Fotin Enescu ajunge ca director în locul lui. Sub conducerea şi priceperea lui au luat fiinţă multe bănci în ţară. Era un om cinstit, un om de omenie.

Slujba şi-o îndeplinea cu punctualitate. Câţi oameni nu şi-au găsit sprijin la el, în zilele grele ale războiului! Cine i-a cerut sfatul şi ajutorul l-a dobândit. Tot sufletul şi-l punea in slujba de ridicare a poporului. Cine nu l-a cunoscut în Moldova! Cine a stat de vorbă cu el nu-l poate uita. Când venia în sat, sta de vorbă şi cu copiii.

Dela Băncile Populare ajunge Ministru de domenii în primul cabinet Averescu. A fost Ministru de finanţe şi adinterim la domenii în cabinetul Coandă. Sub loan I. C. Brătianu, a fost iarăş Ministru de domenii. A luptat pe toate căile pentru împroprietărirea ţăranilor. In plină tinereţe, moare din cauza unei gripe infecţioase, la Chişinău, în ziua de 30, Noemvrie, 1918. Se bucura de mare trecere în faţa Regelui Ferdinand I. Ca amintire, banca populară „Buneşti" i-a turnat chipul în bronz.

Gh. Enescu

Este feciorul lui Ene Bunescu. S'a născut în timpul revoluţiei dela 1848. In copilărie şi în tinereţe a trăit împresurat de multe nevoi. Rămânând de mic orfan, a trăit pe uşi străine. Carte a învăţat mai mult singur. Şi atâta dragoste avea de carte încât nu era lucru nou pe care să nu-l cunoască. Documentele şi hrisoavele, de sute de ani, le citea de minune. Mulţumită inteligenţei, cu care era înzestrat, a călcat voinicește peste toate necazurile vieţii. Măsurat în vorbă şi faptă. Avea o răbdare foarte mare. Duminica şi sărbătoarea venia la biserică. Îi plăcea să cânte la strană. De multe ori predica şi îndruma

lumea pe calea cea bună. In fruntea faptelor de binefacere şi zidire pe el îl găsim. Era ca un părinte al satului. A fost într'un timp şi primar. Soţia sa o chema Zenobia din familia Balotescu—Curtea-de-Argeş. Ea a fost învăţătoare în sat. Din căsătorie au rezultat zece copii: 6 băieţi şi 4 fete. Aşa educaţie, aşa instrucţie a dat copiilor încât toţi l-au ascultat şi au ajuns departe. Prin muncă şi chibzuinţă a făcut şi frumoasă avere. Copiilor în special, le-a dat o creştere creştinească. La Paşte şi la Crăciun venia cu ei la biserică, se spovediau şi se împărtăşiau. Toţi au ajuns în scaune de cinste. Este atâta armonie între ei—astăzi după moartea lui—încât îi admiră o lume întreagă. Creşterea din familie face mult. Gh. Enescu închide ochii în ziua de 17, Martie, 1926. La înmormântarea lui a luat parte P. S. S. Episcopul Nichita Duma, înconjurat de un sobor de preoţi. S'au ţinut cuvântări şi s'a arătat ce gol lasă în urmă.

Familia Gh. Enescu

Dintre cei zece copii ai lui Gh. Enescu unul singur a murit, Fotin Enescu. Toţi ceilalţi trăiesc şi au ajuns departe. Băieţii au slujbe însemnate în Bucureşti: 1. D-l D. Enescu este director general la C. A. M.; 2. D-l Eugeniu Enescu este Consilier la Curtea de Apel; 3. D-l D-r Gh. Enescu, medic şef al Casei asigurărilor; 4. D-l Virgil Enescu, maior în Justiţia militară; 5. D-l Mişu Enescu este directorul general al Casei Centrale a asigurărilor sociale - Bucureşti.

Fetele s'au căsătorit cu bărbaţi de frunte:

1. D-l V. Stoicănescu este avocat la Tribunalul Bucureşti;
2. D-l Jean Pandele, mare proprietar, Bucureşti;
3. D-l I. Filip, general în armată, Bucureşti;
4. D l Alexandru Linaru este tot general în Bucureşti.

Cu căminul părintesc din Buneşti n'au rupt legătura. La Paşte, la Crăciun, vara vin cu toţii la casa părintească şi, în vieaţa patriarhală a satului, petrec clipe vesele. Vin la biserică şi se interesează de nevoile satului, stând de vorbă cu sătenii. Iubesc satul şi cuibul părintesc din care au sburat.

P. C. Pr. N. I. Rădulescu, Dichiu

Fiul cântăreţului I. Rădulescu. Născut în Buneşti, la 23, August, 1876. Cursurile primare le-a învăţat în C.-de-Argeş. Apoi a intrat în seminarul de aci. Cursul superior l-a făcut la seminarul „Central", din Bucureşti. După absolvirea seminarului ia postul de învăţător în sat. Lasă în loc suplinitor şi urmează la Facultatea de Teologie, Bucureşti. Prin silinţă, prin calităţile sale alese, intră sub mâna protectoare a decanului din vremea aceea, Dr. Cornoiu. Işi ia licenţa. Se căsătoreşte. E hirotonit diacon la Cotroceni. Ocupă postul de secretar la Mitropolie. Se preoţeşte în 1907 pe seama bisericii Dichiu-Bucureşti. Găseşte aci o biserică săracă şi oameni cu apucături rele. Mulţumită predicilor şi sfaturilor sale zilnice lucrurile s'au schimbat cu totul. De unde la început erau 2-3 babe la biserică, astăzi biserica geme de lume. Prin stăruinţa sa a luat naştere şi banca „Dichiu". Părintele N. Rădulescu este şi profesor definitiv de religie la liceul Cantemir. In ultimul timp, a ridicat monumentala clădire a Ateneului „Dichiu". Aci, săptămânal, enoriaşii gustă clipe de înălţare sufletească. Aşa activitate rodnică desfăşoară acest fiu al satului nostru. In fiecare an nu uită „sătucul" unde s'a născut, vine şi-l vizitează. Ferice de biserica care are asemenea preot!

Un vrednic apostol

E vorba despre d-l I. C. Cosmescu. I-am fost elev.

Dânsul mi-a pus în mână cheia învăţăturii. Cât a funcţionat la şcoala primară, din Buneşti, a fost un adevărat ceasornic al satului. Totdeauna punctual la clasă. In predarea lecţiunilor îşi punea tot sufletul. Toate mijloacele intuitive erau folosite numai şi numai ca elevii să înţeleagă cât mai bine. Clasa, curtea şi grădiniţa erau curate şi împodobite. Dânsul făcea carte nu glumă. Şi bine făcea! A fost un adevărat părinte pentru sat. După o muncă, mai bine de zece ani, satul a înflorit din toate punctele de vedere. Dânsul a fost şi casier la banca populară „Buneşti". Dacă banca a progresat, apoi lucrul acesta se datoreşte în cea mai mare parte bunului meu dascăl. Olăria înfiinţată de dânsul nu era altceva decât atelierul şcolar pe care îl cere astăzi D-l Dr. C. Angelescu, pe lângă şcoală. Fericită ideie!

D-l I. C. Cosmescu din Buneşti a trecut institutor la şcoala primară de băeţi Nr. 1, din Piteşti. Dumnezeu să-l ţină sănătos, ca să lumineze şi pe alţii!

D-l Alexandru Chinie

S'a născut în anul 1871. Este fiul săteanului Nicolae Chinie, din Buneşti. Invaţă carte la şcoala primară din sat. De aci arăta dragoste de militărie. Intră în armată. Face serviciu la Regimentul 4, Argeş. Ascultător şi muncitor. Prin felul cum îşi făcea datoria a căpătat încrederea superiorilor. Este înaintat din grad în grad până ce ajunge Plutonier Major. Fiind prea mulţi copii, în casa tatălui său, nu mai vine acasă. Se reangajează în armată. Din economiile sale îşi ridică câteva rânduri de case în Piteşti. A muncit mult în vieaţa sa. Şi acum bătrân îşi chibzueşte cum e bine grădinile sale. Are doi copii Fiica sa Valeria a trecut în căsătorie cu d-l Jean Moruzzi, docent la Universitatea din Bucureşti şi avocat. Dânsul este autorul mai multor lucrări de drept penal

şi crimionologie. Băiatul, Mihail Chinie, şi-a luat licenţa în drept şi se pregăteşte pentru doctorat.

D-l Alexandru Chinie poate închide ochii mulţumit, că n'a muncit degeaba în vieaţă.

D-l Lt. Sebastian Chinie

Fiu de săteni săraci. S'a născut la 1891, în Buneşti. Invaţă şcoala primară în sat. Intră în armată. Invaţă şcoala de educaţie fizică. Se distinge pria abilitate la mişcări. Inaintează în grad şi ajunge Locotenent. Astăzi face serviciu la O. N. E. F. Este profesor de educaţie fizică şi are mai toată grija stadionului din Bucureşti. M. S. Regele Carol al II-lea l-a decorat personal cu „Meritul Cultural cl. II-a". De câtva timp este numit şi inspector la poliţia comunală Bucureşti.

De câte ori a venit în sat a adus şi câte un odor pentru biserică. Este o trăsătură frumoasă!

* * *

Dea Dumnezeu, ca şi deacum înainte, să se ridice dintre noi bărbaţi cari să facă cinste satului şi ţării!

Incheiere

Grele timpuri erau odată! Cât de greu o duceau moşii şi strămoşii! Erau numai cu frica în sân... Astăzi trăim timpuri mai bune. Acum, la sfârşitul cărţii, să ne întrebăm: ce trebue făcut în sat, ca ziua de mâine să fie mai bună ca cea de azi?

In primul rând: Nici un copil să nu fie lipsit de lumina cărţii! Toţi să treacă prin şcoala primară. „Invăţătorul în satul căruia există un analfabet, să se simtă umilit"!. (Dr. C. Angelescu).

Nu trebue pierdută din vedere Biserica. Ea a fost „Turnul de veghere al Neamului". Bătrânii, tinerii şi copiii să-şi strângă rândurile cât mai mult în jurul ei. Părinţii să-şi crească copiii în frica de Dumnezeu şi ruşine de oameni. Copiii sunt nădejdia ţării de mâine...

Copiii satului să nu-şi piardă vremea degeaba. Să înveţe şi câte o meserie. Luptele şi certurile politice n'au ce căuta în sat. Mai bine: o şosea trebue făcută pe Valea Mare; o şcoală de cătun, la V. Moşului; o baie sătească; o cooperativă de producţie şi consum; câteva cuptoare de uscat prune; înfiinţarea unor premii pentru copii sănătoşi, şi vite frumoase, etc...

Iată câte mai trebuesc în sat!

*Şi, mai presus de toate, se cere „**UNIRE**" între toţi locuitorii satului; ca nu cumva ceea ce zideşte unul să dărâme celălalt. Ne pândesc duşmani destui... Nu suntem datori nimănui, nici o palmă de pământ... Să fim uniţi între noi ..*

Să facem zid în jurul M. S. REGELUI CAROL al II-lea şi, cu credinţă în Dumnezeul părinţilor noştri, vom putea stinge toate săgeţile „vicleanului", pornite asupra noastră.

*In unire, în muncă cinstită, în omenie sălăşluesc zorile unor zile mai frumoase pentru satul acesta, pentru mama noastră „**ŢARA**".*

— SFÂRŞIT —

CUPRINSUL
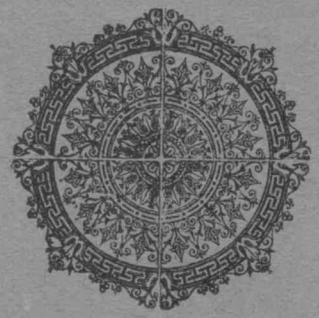
	Pag.
Introducerea	3
Aşezarea	5
Suprafaţa	7
Felul pământului	7
Apele	7
Clima	8
Căile de comunicaţie	9
Producţiuni	10
Populaţia	13
Ocupaţia locuitorilor	14
Ocupaţia gospodinelor	19
Gospodăria săteanului	21
Hrana locuitorilor	23
Starea sanitară	23
Apa de băut	24
Portul naţional	25
Luxul	26
Cântece	27
Jocurile	29
Calendarul babelor	30
Descântece	36
Credinţe şi obiceiuri	39
Vechimea	44
Ce ne spun documentele?	44
Glasuri din ruine	48
La conacul moşiei Jianului	52
Sub ocupaţia rusească	54
O poveste cu ciuma	55
Sub ocupaţia germană	56
Situaţia economică	58
Primăria	58
Percepţia	59
Banca populară „Buneşti"	60
Jandarmeria	62
Activitatea politică	62
Ce citesc sătenii?	63
Cuvinte întrebuinţate	64
Credinţa	68
Apostolii credinţei	69
Biserica	73
Cimitirul	78
Monumentul Eroilor	81
Şcoala în vechime	84
Şcoala din F. Câmpului	85
Comitetul şcolar	89
Şcoala V. Mare	89
Căminul cultural F. C.	90
Cine s'a ridicat din sat?	92
Incheiere	98
Cuprinsul	99